

**Popis velikosti a struktury
skupin osob, které by mohly
představovat cílovou skupinu
sociálního bydlení**

Ivana Šimíková
Jiří Vyhlídal

VÚPSV, v.v.i.
2015

Publikace byla schválena ediční vědeckou radou ve složení:

doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. (VÚPSV, v.v.i. Praha)
Ing. Martin Holub, Ph.D. (VÚPSV, v.v.i. Praha)
Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D. (FSV UK Praha)
doc. Ing. Robert Jahoda, Ph.D. (MU Brno)
Ing. David Prušvic, Ph.D. (MF ČR)
Ing. Jan Mertl, Ph.D. (VŠFS Praha)
Ing. Jan Molek, CSc. (JU České Budějovice)
doc. Ing. Olga Poláková, CSc. (Metropolitní univerzita Praha)

Vydal Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Praha 2, Karlovo náměstí 1
jako svou 501. publikaci
Vyšlo v roce 2015, 1. vydání, počet stran 69
Tisk: VÚPSV, v.v.i.

Recenze: doc. PhDr. Pavel Kuchař, CSc.
Mgr. Ing. Jiří Růžička
Mgr. Ilja Hradecký

ISBN 978-80-7416-231-2

<http://www.vupsv.cz>

Abstrakt

V monografii se autoři snaží vyjít vstříc požadavku na určení velikosti a struktury skupiny domácností, které by mohly představovat cílovou skupinu pro sociální bydlení. Vzhledem k absenci vhodnějších empirických dat jsou využity dva soubory dat, a to výběrové šetření Životní podmínky 2013 (EU-SILC 2013) a administrativní data o příjemcích dávek hmotné nouze.

Použitá data pak představují hlavní limit výstupu, neboť nedovolují zachytit významnou část cílové skupiny sociálního bydlení, a to podle typologie ETHOS „osoby bez domova“ a „osoby bez střechy“.

Autoři vytvořili konstrukty cílové skupiny sociálního bydlení, a to jednak skupiny osob či domácností ohrožených ztrátou bydlení z titulu nedostatečných příjmů a pak skupiny osob či domácností vyloučených ze standardního bydlení.

V první kapitole je představena struktura celé populace ČR z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bydlení. Druhá kapitola se věnuje struktuře domácností z hlediska podílu nákladů na bydlení na jejich příjmech. Ve třetí kapitole jsou identifikovány domácnosti ohrožené ztrátou bydlení v důsledku kombinace nízkých příjmů a vysokých nákladů na bydlení a také v důsledku vzniku dluhů spojených s bydlením. Tato kapitola je pak stěžejní pro identifikaci cílové skupiny sociálního bydlení. Poslední dvě kapitoly se zabývají osobami bydlícími v ubytovacích zařízeních a distribucí nevyhovujícího bydlení v populaci.

Klíčová slova: sociální bydlení; náklady na bydlení; struktura domácností; riziko ohrožení ztrátou bydlení; riziko vyloučení z bydlení

Abstract

In the monograph, the authors endeavour to meet the requirement to determine the size and structure of households that could be a target group for social housing. In the absence of better empirical data are used two sets of data: the sample survey Living Conditions 2013 (EU-SILC 2013) and administrative data on recipients of social assistance.

The data used becomes the major limit of the analytical output as it does not allow to capture a significant part of the target group for social housing, especially, according to the ETHOS typology, „homeless people“ and „people without a roof“.

The authors have created two analytical constructs of the target group for social housing. First, they are perceived as groups of persons or households being at risk of losing their homes due to insufficient income. Second, as a group of persons or households being excluded from the standard housing.

The first chapter introduces the structure of the whole population of the Czech Republic in terms of household types and tenure of housing. The second chapter deals with the structure of households according to the proportion of housing costs on their income. In the third chapter households at risk of losing their homes due to the combination of low incomes and high housing costs and also due to the emergence of debt related to housing are identified. This chapter is crucial to determining the target group for social housing. The last two chapters deal with the population of persons living in the substandard forms of housing and the distribution of substandard housing in the population.

Key words: social housing; housing costs; household structure; risk of losing housing; risk of exclusion from housing

Obsah

Úvod	7#
1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu	9#
1.1 Struktura domácností.....	9#
1.2 Struktura dle velikosti obce.....	15#
1.3 Shrnutí.....	17#
2. Struktura populace dle výše nákladů na bydlení	18#
2.1 Struktura podle čistých disponibilních příjmů	18#
2.2 Struktura podle reziduálních příjmů.....	21#
2.3 Vliv velikosti bydliště.....	24#
2.4 Shrnutí.....	25#
3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení	26#
3.1 Struktura domácností podle podílu nákladů na bydlení na příjmech domácnosti a podle výše reziduálních příjmů	26#
3.2 Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení v důsledku vzniku dluhu na výdajích spojených se zajištěním bydlení.....	41#
3.3 Shrnutí.....	51#
4. Struktura domácností bydlících v ubytovnách	53#
4.1 Shrnutí.....	56#
5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení	57#
5.1 Domácnosti bydlící v nevyhovujících podmínkách	57#
5.2 Struktura domácností žijících v přelidněném bytě	60#
5.3 Shrnutí.....	66#
Závěr	67#
Výtahy z oponentských posudků	69#

Úvod

Pro uspokojení požadavku na určení velikosti a struktury skupiny domácností, které by mohly představovat cílovou skupinu pro sociální bydlení v situaci, kdy nejsou shromažďována relevantní data, která by dovolovala zachytit cílovou skupinu v celé své šíři, vycházíme z dostupných souborů dat, která jsou za tímto účelem nejvhodnější. Jde o data šetření *Životní podmínky 2013* (EU-SILC 2013), která obsahují informace o životních podmínkách za celou populaci ČR v roce 2013, a data o příjemcích dávek hmotné nouze za prosinec 2014.

Je však třeba zdůraznit, že využitá data nebyla primárně shromažďována za účelem identifikace osob ohrožených bezdomovectvím nebo v situaci bezdomovectví. Vzhledem k tomu, že uvedená data jsou jednak data získaná výběrovým šetřením (EU-SILC 2014) a dále data administrativního charakteru, shromažďovaná za účelem posouzení nároku na dávku hmotné nouze, a to doplatek na bydlení, nemohou obsahovat informace o osobách a domácnostech, které by *přesně* odpovídaly všem kategoriím typologie ETHOS. Výstupy tohoto rozboru bohužel neobsahují ty osoby, které jsou s bezdomovectvím spojovány primárně, a to osoby „bez střechy“ a „bez domova“. Zachycení této skupiny je pak cílem komplementární publikace s názvem *„Analýza velikosti a struktury skupin osob bez domova a osob vyloučených z bydlení. Výstupy z realizovaných šetření, analýzy statistických dat a resortních databází“*.

Při interpretaci provedených rozborů je třeba si také uvědomit, že každý ze souborů má jiný charakter. Data EU-SILC jsou používána jako data, která jsou při aplikaci statistických vah reprezentativní za celou populaci; tudíž uváděné absolutní i relativní hodnoty je možné považovat za reprezentaci celé populace ČR. Jistým omezením těchto dat, která mají co do způsobu sběru povahu výběrového šetření, je jejich nízká schopnost spolehlivě reprezentovat marginální skupiny a jevy. Příkladem mohou být právě skupiny a jevy v souvislosti nestandardními typy bydlení. Patří mezi ně, vzhledem ke svému relativně nízkému počtu, i osoby žijící v ubytovnách, případně osoby v situaci bezdomovectví.

Oproti tomu data o příjemcích hmotné nouze obsahují informace právě jen o celé skupině příjemců těchto dávek. Z toho pohledu jsou daty vyčerpávajícími a dovolují nám tak určit například k určitému datu přesný počet domácností, které obývaly ubytovny. Uváděné hodnoty je však nutné chápat jako hodnoty vztahující se pouze k takto definované populaci (příjemci doplatku na bydlení). Nejsou zde zahrnuty například osoby, které sice v ubytovnách žijí, ale nečerpají dávku doplatek na bydlení. Na základě dosavadních znalostí a zkušeností si dovoluujeme předpokládat, že těchto domácností nebude tak významný počet, aby jeho absence v populaci obyvatel ubytoven a zároveň příjemců doplatku na bydlení výsledek zásadně zkreslovala.

Oba vybrané soubory dat pak oproti jiným zahrnují takové charakteristiky populací (populace ČR a populace příjemců dávek hmotné nouze), na základě kterých se dá u individuálních osob či domácností alespoň *konstruovat* příslušnost k cílové skupině sociálního bydlení, a to na základě vybraných kritérií.

První a stěžejní skupinou jsou **osoby či domácnosti ohrožené ztrátou bydlení** z titulu nedostatečných příjmů. Při identifikaci této skupiny používáme jako kritérium a) podíl nákladů na bydlení na disponibilních příjmech domácnosti a b) vznik dluhu na výdajích spojených se zajištěním bydlení. Tuto skupinu identifikujeme na základě výběrového šetření EU-SILC 2014.

Druhou skupinou jsou osoby či **domácnosti vyloučené z bydlení**. Při identifikaci této skupiny používáme jako kritérium bydlení v tzv. „jiných“ formách bydlení, která zahrnuje zejména bydlení v ubytovacích zařízeních (ubytovnách) a azylových domech. Tuto skupinu identifikujeme na základě souboru příjemců doplatku na bydlení.

S jistou mírou zkreslení odpovídají výše uvedené skupiny osob některým kategoriím typologie ETHOS. Konceptní kategorii „Bez domova“ a operační kategorii 3 *do určité míry* odpovídají osoby, které označujeme jako vyloučené z bydlení. Konceptní kategorii „Nejisté bydlení“, operační kategorii 9 *do jisté míry* odpovídají osoby, které označujeme jako ohrožené ztrátou bydlení.

Doplňkově jsme se pokusili o identifikaci dalších skupin zahrnutých do typologie ETHOS, a to konceptní kategorii „Nevyhovující bydlení“ (operační kategorie 12), a to „Osoby žijící v nevhodném bydlení“ a „Osoby žijící v přelidněném bytě“ (operační kategorie 13).

Následující text je členěn do pěti kapitol. V první kapitole představujeme strukturu populace ČR především z hlediska typů domácností, právního důvodu užívání bydlení, velikosti obce dle počtu obyvatel a několika dalších proměnných.

Ve druhé kapitole se věnujeme především otázce nákladů na bydlení a výše příjmů domácnosti.

Ve třetí kapitole se pak podrobněji věnujeme struktuře domácností, které identifikujeme jako ohrožené ztrátou bydlení v důsledku kombinace nízkých příjmů a vysokých nákladů na bydlení, a v důsledku vzniku dluhů na výdajích spojených s bydlením. **Tuto kapitolu považujeme pro identifikaci potenciální cílové skupiny sociálního bydlení za stěžejní.**

Čtvrtá kapitola je věnována problematice osob bydlících na ubytovnách.

V páté kapitole se zabýváme dle různých indikátorů problematikou nevyhovujícího bydlení, jeho rozsahu a distribuce v populaci.

Celou monografii uzavírá shrnutí nejdůležitějších zjištění a závěrů.

1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu

1.1 Struktura domácností

V této části je přiblížena struktura českých domácností z hlediska jejich složení a z hlediska právního důvodu užívání bytu. Dále jsou testovány souvislosti uvedených charakteristik, struktury domácností a druhů bydlení, s takovými rizikovými faktory, jako je přítomnost nepracujících důchodců v domácnosti, výskyt nezaměstnanosti v domácnosti a pobírání sociálních dávek (dávek v hmotné nouzi a příspěvku na bydlení).

Tabulka č. 1.1 **Struktura složení domácností**

	četnost	%
domácnost jednotlivce - muž	482 315	11,3
domácnost jednotlivce - žena	708 580	16,5
1 dospělá osoba s 1 dítětem	111 801	2,6
1 dospělá osoba se 2 dětmi	48 086	1,1
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	10 783	0,3
2 dospělé osoby bez dětí	1 273 625	29,7
2 dospělé osoby s 1 dítětem	442 779	10,3
2 dospělé osoby se 2 dětmi	499 768	11,7
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	98 094	2,3
3 dospělé osoby bez dětí	283 406	6,6
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	161 389	3,8
4 dospělé osoby bez dětí	93 234	2,2
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	44 611	1,0
ostatní domácnosti	24 030	0,6
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Největší část českých domácností v roce 2013 tvořily domácnosti dvou zaopatřených osob bez dětí (29,7 %). Druhou nejčastější kategorií tvoří domácnosti osamělých žen (16,5 %). Celkově pak domácnosti jednotlivců tvoří 27,8 % všech domácností; je to větší podíl, než tvoří domácnosti dvou dospělých osob s dítětem či dětmi (24,3 %).

1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu

Tabulka č. 1.2 **Struktura domácností dle počtu dospělých a dětí (absolutní počty)**

počet dospělých	počet dětí									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	1 190 895	111 801	48 086	9 396	933	0	0	454	0	1 361 565
2	1 273 625	442 779	499 768	83 472	12 080	1 699	358	115	369	2 314 265
3	283 406	116 771	35 090	5 145	2 957	1 367	57	0	0	444 793
4	93 234	24 275	16 683	898	2 097	0	656	0	0	137 843
5	12 909	5 847	3 648	0	0	212	0	0	0	22 616
6	0	231	493	0	0	0	0	0	0	724
7	0	690	0	0	0	0	0	0	0	690
	2 854 069	702 394	603 768	98 911	18 067	3 278	1 071	569	369	4 282 496

Zdroj: EU-SILC 2013

Výše nabízíme přehled struktury domácností dle počtu dospělých členů a nezaopatřených dětí. Z celkového počtu 4 824 496 domácností tvoří 2 854 096 (66,6 %) domácnosti bez přítomnosti nezaopatřených dětí. Domácností s alespoň jedním nezaopatřeným dítětem je 1 428 427 (33,4 %). Nejčastějšími typy domácností jsou domácnosti dvou dospělých osob (1 273 625, 29,7 %) a domácnosti jednotlivců (1 190 895, 27,8 %).

Tabulka č. 1.3 **Struktura bydlení dle právního důvodu užívání**

	četnost	%
dům ve vlastnictví	1 653 019	38,6
byt ve vlastnictví	1 256 645	29,3
družstevní	426 164	10,0
pod/nájem	775 862	18,1
u příbuzných, známých a pod.	169 127	3,9
služební, domovnický	1 682	0,0
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Více než tři čtvrtiny českých domácností (77,9 %) žijí ve vlastnickém a družstevním bydlení. Celkem se jedná o 3 335 828 domácností. Necelá jedna pětina (18,1 %) všech domácností využívá pod/nájemního bydlení. U příbuzných, známých a podobných formách bydlení žije 3,9 % všech domácností (169 127).

U vlastnického bydlení považujeme za významné rozlišit, jaká část z něj je zatížena hypotékou. Tento přehled je uveden dále v této kapitole. Nejdříve nabízíme přehled vztahu typu domácnosti a právního důvodu užívání bydlení

1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu

Tabulka č. 1.4 **Složení domácnosti a právní důvod užívání bydlení**

	dům ve vlastnictví	byt ve vlastnictví	družstevní	pod/nájem	u příbuzných, známých a pod.	služební, domovnícký	celkem
domácnost jednotlivce - muž	133 392	149 927	47 202	123 547	26 566	1 682	482 316
	27,7 %	31,1 %	9,8 %	25,6 %	5,5 %	0,3 %	100,0 %
	8,1 %	11,9 %	11,1 %	15,9 %	15,7 %	100,0 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	168 324	249 507	78 921	150 522	61 306	0	708 580
	23,8 %	35,2 %	11,1 %	21,2 %	8,7 %	0,0 %	100,0 %
	10,2 %	19,9 %	18,5 %	19,4 %	36,2 %	0,0 %	16,5 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	17 672	42 283	14 433	32 020	5 392	0	111 800
	15,8 %	37,8 %	12,9 %	28,6 %	4,8 %	0,0 %	100,0 %
	1,1 %	3,4 %	3,4 %	4,1 %	3,2 %	0,0 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	13 466	12 303	6 352	15 036	929	0	48 086
	28,0 %	25,6 %	13,2 %	31,3 %	1,9 %	0,0 %	100,0 %
	0,8 %	1,0 %	1,5 %	1,9 %	0,5 %	0,0 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	1 604	4 153	604	4 421	0	0	10 782
	14,9 %	38,5 %	5,6 %	41,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,1 %	0,3 %	0,1 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	517 862	383 059	134 275	202 779	35 649	0	1 273 624
	40,7 %	30,1 %	10,5 %	15,9 %	2,8 %	0,0 %	100,0 %
	31,3 %	30,5 %	31,5 %	26,1 %	21,1 %	0,0 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	152 926	145 562	39 652	89 134	15 505	0	442 779
	34,5 %	32,9 %	9,0 %	20,1 %	3,5 %	0,0 %	100,0 %
	9,3 %	11,6 %	9,3 %	11,5 %	9,2 %	0,0 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	229 230	131 219	48 727	75 280	15 312	0	499 768
	45,9 %	26,3 %	9,7 %	15,1 %	3,1 %	0,0 %	100,0 %
	13,9 %	10,4 %	11,4 %	9,7 %	9,1 %	0,0 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	46 062	22 126	8 541	18 148	3 217	0	98 094
	47,0 %	22,6 %	8,7 %	18,5 %	3,3 %	0,0 %	100,0 %
	2,8 %	1,8 %	2,0 %	2,3 %	1,9 %	0,0 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	155 841	70 444	23 129	31 553	2 439	0	283 406
	55,0 %	24,9 %	8,2 %	11,1 %	0,9 %	0,0 %	100,0 %
	9,4 %	5,6 %	5,4 %	4,1 %	1,4 %	0,0 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/ dětmi	95 518	32 375	15 166	17 206	1 123	0	161 388
	59,2 %	20,1 %	9,4 %	10,7 %	0,7 %	0,0 %	100,0 %
	5,8 %	2,6 %	3,6 %	2,2 %	0,7 %	0,0 %	3,8 %

1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu

pokračování tabulky

	dům ve vlastnictví	byt ve vlastnictví	družstevní	pod/nájem	u příbuzných, známých a pod.	služební, domovnícký	celkem
4 dospělé osoby bez dětí	70 586	8 106	5 423	8 263	855	0	93 233
	75,7 %	8,7 %	5,8 %	8,9 %	0,9 %	0,0 %	100,0 %
	4,3 %	0,6 %	1,3 %	1,1 %	0,5 %	0,0 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/ dětmi	31 661	3 168	2 002	6 945	834	0	44 610
	71,0 %	7,1 %	4,5 %	15,6 %	1,9 %	0,0 %	100,0 %
	1,9 %	0,3 %	0,5 %	0,9 %	0,5 %	0,0 %	1,0 %
ostatní domácnosti	18 875	2 412	1 737	1 005	0	0	24 029
	78,6 %	10,0 %	7,2 %	4,2 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
	1,1 %	0,2 %	0,4 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,6 %
celkem	1 653 019	1 256 644	426 164	775 859	169 127	1 682	4 282 495
	38,6 %	29,3 %	10,0 %	18,1 %	3,9 %	0,0 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Více než jednu třetinu (35,3 %) všech pod/nájemníků tvoří domácnosti jednotlivců. Další čtvrtinu (26,1 %) domácností využívající tohoto typu bydlení tvoří domácnosti dvou dospělých osob bez dětí.

Osamělé ženy také tvoří významný podíl (36,2 %) domácností bydlících u příbuzných, známých a pod.

Tabulka č. 1.5 Míra zatížení vlastnického bydlení hypotékou

	zatíženo hypotékou		bez hypotéky		celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%
dům ve vlastnictví	299 528	49,0	1 353 491	49,7	1 653 019	49,6
byt ve vlastnictví	272 145	44,5	984 499	36,1	1 256 644	37,7
družstevní	39 802	6,5	386 362	14,2	426 164	12,8
celkem	611 475	100,0	2 724 352	100,0	3 335 827	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Necelá jedna čtvrtina (22,4 %) vlastnického bydlení, tj. 611 475 domů a bytů, byla v roce 2013 zatížena hypotékou. Vlastnické bydlení je tvořeno z jedné poloviny domy (49,6 %) a dále pak byty buďto ve vlastnictví (37,7 %), nebo byty družstevními (12,8 %). Hypotéky sloužily především k nákupu domů (49,0 %), na druhém místě pak k získání bytů do osobního vlastnictví (44,5 %) a zbývající část k získání družstevního bydlení (6,5 %).

1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu

Vzhledem k celkovému zaměření této monografie na osoby a domácnosti ohrožené ztrátou bydlení zařazujeme do této kapitoly také informaci o struktuře domácností z hlediska případných sociálních příjmů, zde především dle pobírání dávek v hmotné nouzi a příspěvku na bydlení.

Tabulka č. 1.6 **Struktura domácností dle pobírání dávek v hmotné nouzi**

	dom. pobírající dávky HmN		dom. nepobírající dávky HmN	
	četnost	%	četnost	%
domácnost jednotlivce - muž	13 220	16,5	469 095	11,2
domácnost jednotlivce - žena	8 181	10,2	700 399	16,7
1 dospělá osoba s 1 dítětem	8 981	11,2	102 820	2,4
1 dospělá osoba se 2 dětmi	6 366	7,9	41 720	1,0
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	2 621	3,3	8 162	0,2
2 dospělé osoby bez dětí	12 255	15,3	1 261 370	30,0
2 dospělé osoby s 1 dítětem	3 767	4,7	439 012	10,4
2 dospělé osoby se 2 dětmi	3 645	4,5	496 123	11,8
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	3 019	3,8	95 075	2,3
3 dospělé osoby bez dětí	3 147	3,9	280 259	6,7
3 dospělé osoby s dítětem/děťmi	9 768	12,2	151 620	3,6
4 dospělé osoby bez dětí	390	0,5	92 844	2,2
4 dospělé osoby s dítětem/děťmi	1 935	2,4	42 676	1,0
ostatní domácnosti	2 836	3,5	21 193	0,5
celkem	80 131	100,0	4 202 368	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Dávky v hmotné nouzi v průběhu roku 2012¹ po dobu alespoň jednoho měsíce pobíralo 80 131 (1,9 %) domácností. Pobírání dávek v hmotné nouzi je spojeno s přítomností nezletilých dětí v domácnosti: tyto domácnosti tvoří 33,4 % všech domácností, ale současně 50,0 % domácností pobírajících dávky v hmotné nouzi.

¹ Peněžní a naturální příjmy domácností, včetně příjmů sociálních, byly v šetření *Životní podmínky 2013* (EU-SILC 2013) zjišťovány za celý rok 2012, nikoli tedy jako aktuální příjmy v okamžiku sběru dat v roce 2013.

1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu

Tabulka č. 1.7 **Struktura domácností dle pobírání příspěvku na bydlení**

	domácnosti pobírající PnB		domácnosti nepobírající PnB	
	četnost	%	četnost	%
domácnost jednotlivce - muž	22 297	16,1	460 018	11,1
domácnost jednotlivce - žena	29 795	21,5	678 785	16,4
1 dospělá osoba s 1 dítětem	15 847	11,4	95 954	2,3
1 dospělá osoba se 2 dětmi	8 517	6,1	39 569	1,0
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	4 546	3,3	6 237	0,2
2 dospělé osoby bez dětí	20 503	14,8	1 253 122	30,2
2 dospělé osoby s 1 dítětem	10 567	7,6	432 212	10,4
2 dospělé osoby se 2 dětmi	8 404	6,1	491 364	11,9
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	7 923	5,7	90 171	2,2
3 dospělé osoby bez dětí	1 599	1,2	281 808	6,8
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	4 872	3,5	156 516	3,8
4 dospělé osoby bez dětí	0	0,0	93 234	2,3
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	3 440	2,5	41 171	1,0
ostatní domácnosti	554	0,4	23 476	0,6
celkem	138 864	100,0	4 143 637	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Celkový počet i podíl domácností pobírajících v průběhu roku 2012 po dobu alespoň jednoho měsíce příspěvek na bydlení je vyšší než u dávek v hmotné nouzi. Jednalo se o 138 864 (3,2 %) domácností. Podobně jako v případě dávek v hmotné nouzi i u příspěvku na bydlení tvoří významnou část pobírajících domácností ty, ve kterých jsou přítomny nezaopatřené děti (46,2 %). Druhou významnou skupinu tvoří domácnosti jednotlivců, které představovaly 37,6 % všech domácností pobírajících příspěvek na bydlení.

V následujících tabulkách představujeme strukturu domácností dle právního důvodu užívání bytu a případného sociálního příjmu.

Tabulka č. 1.8 **Struktura domácností dle právního důvodu užívání bydlení a dle pobírání dávek v hmotné nouzi**

	dom. pobírající dávky v HmN		dom. nepobírající dávky v HmN	
	četnost	%	četnost	%
dům ve vlastnictví	15 288	19,1	1 637 731	39,0
byt ve vlastnictví	7 474	9,3	1 249 171	29,7
družstevní	11 177	13,9	414 987	9,9%
pod/nájem	41 925	52,3	733 936	17,5
u příbuzných, známých a pod.	4 265	5,3	164 862	3,9
služební, domovnícký	0	0,0	1 682	0,0
celkem	80 129	100,0	4 202 369	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

1. Struktura populace z hlediska typu domácností a právního důvodu užívání bytu

Z hlediska právního důvodu užívání bytu je pobírání dávek v hmotné nouzi silně asociováno s nájemním bydlením. Ze všech domácností, které nepobírají dávky v hmotné nouzi, představuje nájemní bydlení 17,5 %. Naproti tomu domácnosti bydlící v nájmu či podnájmu² představují 52,3 % těch, které dávky v hmotné nouzi pobírají. Druhou nejčastější kategorií těch, kteří pobírají dávky v hmotné nouzi, jsou vlastníci domů (19,1 %).

Tabulka č. 1.9 **Struktura domácností dle právního důvodu užívání bydlení a dle pobírání příspěvku na bydlení**

	domácnost pobírající PnB		domácnost nepobírající PnB	
	četnost	%	četnost	%
dům ve vlastnictví	15 982	11,5	1 637 037	39,5
byt ve vlastnictví	22 404	16,1	1 234 241	29,8
družstevní	13 790	9,9	412 374	10,0
pod/nájem	83 128	59,9	692 733	16,7
u příbuzných, známých a pod.	3 558	2,6	165 569	4,0
služební, domovníký	0	0,0	1 682	0,0
celkem	138 862	100,0	4 143 636	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

A podobně jako v případě dávek v hmotné nouzi i v případě příspěvku na bydlení jsou dominantními příjemci domácnosti bydlící v nájmu či podnájmu (59,9 %). V tomto případě jsou druhou nejčastější kategorií těch, kteří pobírají příspěvek na bydlení, majitelé bytů (16,1 %).

1.2 Struktura dle velikosti obce

Na závěr této kapitoly nabízíme ještě přehledy domácností dle právního důvodu užívání bytu a splácení hypotéky podle velikosti obce.

² Plně souhlasíme s výtkou jednoho z recenzentů, že zvláště v kontextu řešené problematiky je krajně nevhodné zahrnovat nájemní a podnájemní bydlení do stejné kategorie (pod/nájem), protože právní jistota či nejistota domácností v každé z těchto forem je diametrálně odlišná. Podle typologie ETHOS je dokonce bydlení v podnájmu samo o sobě rizikovým faktorem a řadí se do kategorie „nejistého bydlení“, podobně jako bydlení u příbuzných nebo známých. Sloučenou kategorii jsme však nuceni používat proto, že se v takto agregované podobě objevuje již v primárních datech, které pro rozборы používáme, a jednotlivé kategorie nejsme schopni zpětně oddělit. Doporučujeme však jednoznačně v budoucnu v podobných šetřeních tyto kategorie vést odděleně.

1. Struktura populace z hlediska typů domácností a právního důvodu užívání bytu

Tabulka č. 1.10 **Struktura domácností dle právního důvodu užívání bydlení a velikosti obce**

	do 1 999 obyv.	2 000 až 9 999 obyv.	10 000 až 99 999 obyv.	100 000 a více obyv.	celkem
dům ve vlastnictví	794 548	437 511	295 323	125 636	1 653 018
	48,1 %	26,5 %	17,9 %	7,6 %	100,0 %
	77,5 %	49,4 %	20,9 %	13,1 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	75 244	212 183	592 400	376 818	1 256 645
	6,0 %	16,9 %	47,1 %	30,0 %	100,0 %
	7,3 %	24,0 %	41,9 %	39,4 %	29,3 %
družstevní	20 519	57 606	210 497	137 543	426 165
	4,8 %	13,5 %	49,4 %	32,3 %	100,0 %
	2,0 %	6,5 %	14,9 %	14,4 %	10,0 %
pod/nájem	64 139	140 076	269 826	301 821	775 862
	8,3 %	18,1 %	34,8 %	38,9 %	100,0 %
	6,3 %	15,8 %	19,1 %	31,6 %	18,1 %
u příbuzných, známých apod.	70 818	37 965	46 232	14 113	169 128
	41,9 %	22,4 %	27,3 %	8,3 %	100,0 %
	6,9 %	4,3 %	3,3 %	1,5 %	3,9 %
služební, domovní	0	569	1 113	0	1 682
	0,0 %	33,8 %	66,2 %	0,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %
celkem	1 025 268	885 910	1 415 391	955 931	4,282 500
	23,9 %	20,7 %	33,1 %	22,3 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Vlastnictví domů a vlastnictví bytů tvoří zcela očekávatelné komplementy z hlediska velikosti obce (dle počtu obyvatel), v jaké se nacházejí. Tři čtvrtiny všech vlastněných domů (74,6 %) jsou v obcích do 9 999 obyvatel. Naproti tomu tři čtvrtiny všech vlastněných bytů (77,1 %) jsou situovány v obcích s 10 000 a více obyvateli. Také družstevní bydlení se nachází převážně v obcích s 10 000 a více obyvateli (81,7 %). A v obcích s 10 000 a více obyvateli je častěji situováno také nájemní bydlení.

1. Struktura populace z hlediska typu domácností a právního důvodu užívání bytu

Tabulka č. 1.11 **Struktura domácností dle platby hypotéky a dle velikosti obce**

	do 1 999 obyv.	2 000 až 9 999 obyv.	10 000 až 99 999 obyv.	100 000 a více obyv.	celkem
ano	170 948	136 329	204 220	99 978	611 475
	28 0 %	22,3 %	33,4 %	16,4 %	100,0 %
	19 2 %	19,3 %	18,6 %	15,6 %	18,3 %
ne	719 363	570 971	893 999	540 019	2 724 352
	26 4 %	21,0 %	32,8 %	19,8 %	100,0 %
	80 8 %	80,7 %	81,4 %	84,4 %	81,7 %
celkem	890 311	707 300	1 098 219	639 997	3 335 827
	26,7 %	21,2 %	32,9 %	19,2 %	100,0 %
	100 0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Domácnosti splácející hypotéku jsou téměř rovnoměrně rozloženy mezi obce do 10 000 a nad 10 000 obyvatel.

1.3 Shrnutí

- 77,9 % domácností bydlí ve vlastním bytě či domě.
- 18,1 % domácností bydlí v pod/nájmu.
- 52,3 % domácností pobírajících dávky v hmotné nouzi bydlí v pod/nájmu.
- 59,9 % domácností pobírajících příspěvek na bydlení bydlí v pod/nájmu.
- 22,4 % vlastnického bydlení je v roce 2013 zatíženo hypotékou.

2. Struktura populace dle výše nákladů na bydlení

V této části monografie nabízíme přehled struktury domácností podle výše nákladů na bydlení. Sama výše nákladů na bydlení na disponibilních příjmech domácností však není dostatečným indikátorem případného ohrožení domácnosti ztrátou bydlení, protože nezohledňuje výši příjmu dané domácnosti. Proto zde prezentujeme také strukturu domácností dle výše reziduálního příjmu. Reziduální příjem, standardizovaný jako násobek životního minima dané domácnosti, v kombinaci s vyšší nákladů na bydlení na disponibilních příjmech domácnosti představuje významný indikátor případného ohrožení.

Základní pojmy:

Disponibilní příjem domácnosti: příjem domácnosti po odečtení daní a povinných odvodů.

Reziduální příjem domácnosti: příjem domácnosti po odečtení nákladů na bydlení.

Náklady na bydlení: jsou tvořeny úhrnem nájemného, úhrady za užívání bytu, fondu oprav, společných služeb pro celý dům, elektřiny, ústředního vytápění a teplé vody, plynu z dálkového zdroje, vodného a stočného (běžně se však mezi ně nezahrnují splátky hypoték, úvěrů na bydlení apod.).

2.1 Struktura podle čistých disponibilních příjmů

Tabulka č. 2.1 **Struktura podílů nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti**

	četnost	%
do 30 %	3 161 103	73,8
mezi 30 % a 40 %	552 952	12,9
více než 40 %	566 999	13,2
neuvedeno	1 445	0,0
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Bezmála tři čtvrtiny domácností (73,8 %) vynakládají na bydlení méně než 30 % svých čistých disponibilních příjmů. Náklady na bydlení přesahují hranici 40 % disponibilních příjmů u 13,2 % domácností, což v absolutním vyjádření představuje 566 999 domácností.

2. Struktura populace dle výše nákladů na bydlení

Tabulka č. 2.2 Složení domácnosti a kategorizovaný podíl nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti (četnosti, řádk. a sloupc. %)

	do 30 %	mezi 30 a 40 %	více než 40 %	celkem
domácnost jednotlivce - muž	279 767	84 701	117 238	481 706
	58,1 %	17,6 %	24,3 %	100,0 %
	8,9 %	15,3 %	20,7 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	285 119	187 725	235 736	708 580
	40,2 %	26,5 %	33,3 %	100,0 %
	9,0 %	33,9 %	41,6 %	16,6 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	56 831	22 066	32 903	111 800
	50,8 %	19,7 %	29,4 %	100,0 %
	1,8 %	4,0 %	5,8 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	26 085	13 635	8 366	48 086
	54,2 %	28,4 %	17,4 %	100,0 %
	0,8 %	2,5 %	1,5 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	4 171	2 190	4 423	10 784
	38,7 %	20,3 %	41,0 %	100,0 %
	0,1 %	0,4 %	0,8 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	1 048 006	144 966	80 652	1 273 624
	82,3 %	11,4 %	6,3 %	100,0 %
	33,2 %	26,2 %	14,2 %	29,8 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	364 928	38 954	38 060	441 942
	82,6 %	8,8 %	8,6 %	100,0 %
	11,5 %	7,0 %	6,7 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	450 264	30 802	18 702	499 768
	90,1 %	6,2 %	3,7 %	100,0 %
	14,2 %	5,6 %	3,3 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	84 039	8 347	5 707	98 093
	85,7 %	8,5 %	5,8 %	100,0 %
	2,7 %	1,5 %	1,0 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	259 452	13 465	10 489	283 406
	91,5 %	4,8 %	3,7 %	100,0 %
	8,2 %	2,4 %	1,8 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	145 321	5 710	10 357	161 388
	90,0 %	3,5 %	6,4 %	100,0 %
	4,6 %	1,0 %	1,8 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	91 619	390	1 225	93 234
	98,3 %	0,4 %	1,3 %	100,0 %
	2,9 %	0,1 %	0,2 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	41 469	0	3 142	44 611
	93,0 %	0,0 %	7,0 %	100,0 %
	1,3 %	0,0 %	0,6 %	1,0 %

2. Struktura populace dle výše nákladů na bydlení

pokračování tabulky

	do 30 %	mezi 30 a 40 %	více než 40 %	celkem
ostatní domácnosti	24 030	0	0	24 030
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,8 %	0,0 %	0,0 %	0,6 %
celkem	3 161 101	552 951	567 000	4 281 052
	73,8 %	12,9 %	13,2 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Z předcházejícího rozboru vyplynulo, že více než 40 % svých čistých disponibilních příjmů na bydlení vynakládá 13,2 % všech domácností. Tyto náklady však nejsou mezi jednotlivé typy domácností rozloženy rovnoměrně. Především mezi domácnostmi osamělých rodičů s dětmi se častěji vyskytují takové, které vydávají na bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů. V kategorii jeden dospělý a tři a více dětí je to 41 % (4 423). V kategorii jeden dospělý a jedno dítě 29,4 % (32 903). Vyšší podíl takových domácností je i mezi domácnostmi jednotlivců. Více než 40 % disponibilních příjmů vynakládá na bydlení 33,3 % (235 736) osamělých žen a 24,3 % (117 238) osamělých mužů.

Tabulka č. 2.3 **Druh bydlení dle právního důvodu užívání a kategorizovaný podíl nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 30 %	mezi 30 a 40 %	více než 40 %	celkem
dům ve vlastnictví	1 443 556	126 775	82 078	1 652 409
	87,4 %	7,7 %	5,0 %	100,0 %
	45,7 %	22,9 %	14,5 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	973 724	162 332	120 588	1 256 644
	77,5 %	12,9 %	9,6 %	100,0 %
	30,8 %	29,4 %	21,3 %	29,4 %
družstevní	298 648	74 136	53 380	426 164
	70,1 %	17,4 %	12,5 %	100,0 %
	9,4 %	13,4 %	9,4 %	10,0 %
pod/nájem	308 083	173 215	293 727	775 025
	39,8 %	22,3 %	37,9 %	100,0 %
	9,7 %	31,3 %	51,8 %	18,1 %
u příbuzných, známých apod.	135 409	16 493	17 225	169 127
	80,1 %	9,8 %	10,2 %	100,0 %
	4,3 %	3,0 %	3,0 %	4,0 %
služební, domovníký	1 682	0	0	1 682
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

2. Struktura populace dle výše nákladů na bydlení

pokračování tabulky

	do 30 %	mezi 30 a 40 %	více než 40 %	celkem
celkem	3 161 102	552 951	566 998	4 281 051
	73,8 %	12,9 %	13,2 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Jak je možné předpokládat, nejnákladnějším, měřeno podílem nákladů na bydlení na disponibilních příjmech domácnosti, je bydlení nájemní a podnájemní. 37,9 % (293 727) domácností pod/nájemníků vynakládá na bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů. Domácnosti bydlící v tomto typu bydlení tvoří více než polovinu (51,8 %) všech domácností, které vynakládají na bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů

2.2 Struktura podle reziduálních příjmů

Tabulka č. 2.4 **Struktura kategorizovaných reziduálních příjmů domácností vyjádřených jako násobek životního minima domácnosti**

	četnost	%
do 1 ŽM	196 446	4,6
mezi 1 a 1,6 ŽM	280 927	6,6
mezi 1,6 a 3 ŽM	1 633 121	38,1
více než 3 ŽM	2 172 005	50,7
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Dalším indikátorem sociální situace domácností je výše reziduálního příjmu, tj. příjmu domácnosti po odečtení nákladů na bydlení, vyjádřený jako násobek životního minima dané domácnosti. Více než polovině (50,7%) českých domácností zůstává po zaplacení nákladů na bydlení částka vyšší než trojnásobek životního minima dané domácnosti. Naproti tomu 4,6 % českých domácností musí po zaplacení nákladů na bydlení hospodařit s částkou nižší, než činí životní minimum dané domácnosti.

Tabulka č. 2.5 **Složení domácnosti a kategorizované reziduální příjmy domácností vyjádřené jako násobek životního minima domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1 ŽM	mezi 1 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
domácnost jednotlivce - muž	37 203	29 280	415 832	482 315
	7,7 %	6,1 %	86,2 %	100,0 %
	18,9 %	10,4 %	10,9 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	48 514	82 226	577 840	708 580
	6,8 %	11,6 %	81,5 %	100,0 %
	24,7 %	29,3 %	15,2 %	16,5 %

2. Struktura populace dle výše nákladů na bydlení

pokračování tabulky

	do 1 ŽM	mezi 1 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
1 dospělá osoba s 1 dítětem	17 614	13 582	80 604	111 800
	15,8 %	12,1 %	72,1 %	100,0 %
	9,0 %	4,8 %	2,1 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	5 682	10 306	32 098	48 086
	11,8 %	21,4 %	66,8 %	100,0 %
	2,9 %	3,7 %	0,8 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	5 081	2 440	3 262	10 783
	47,1 %	22,6 %	30,3 %	100,0 %
	2,6 %	0,9 %	0,1 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	28 000	43 974	1 201 651	1 273 625
	2,2 %	3,5 %	94,3 %	100,0 %
	14,3 %	15,7 %	31,6 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	18 044	27 854	396 880	442 778
	4,1 %	6,3 %	89,6 %	100,0 %
	9,2 %	9,9 %	10,4 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	11 695	26 640	461 433	499 768
	2,3 %	5,3 %	92,3 %	100,0 %
	6,0 %	9,5 %	12,1 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	4 897	13 200	79 998	98 095
	5,0 %	13,5 %	81,6 %	100,0 %
	2,5 %	4,7 %	2,1 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	7 248	8 418	267 741	283 407
	2,6 %	3,0 %	94,5 %	100,0 %
	3,7 %	3,0 %	7,0 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	8 400	11 098	141 891	161 389
	5,2 %	6,9 %	87,9 %	100,0 %
	4,3 %	4,0 %	3,7 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	927	7 842	84 464	93 233
	1,0 %	8,4 %	90,6 %	100,0 %
	0,5 %	2,8 %	2,2 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	3 142	1 558	39 911	44 611
	7,0 %	3,5 %	89,5 %	100,0 %
	1,6 %	0,6 %	1,0 %	1,0 %
ostatní domácnosti	0	2 509	21 521	24 030
	0,0 %	10,4 %	89,6 %	100,0 %
	0,0 %	0,9 %	0,6 %	0,6 %
celkem	196 447	280 927	3 805 126	4 282 500
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

2. Struktura populace dle výše nákladů na bydlení

Podobně jako v případě měření nákladů na bydlení podílem na čistých disponibilních příjmech, i v případě pohledu skrze kategorizovanou výši reziduálních příjmů jsou **nejohroženějšími domácnostmi osamělí rodiče s dětmi**. V případě osamělých rodičů se třemi a více dětmi, u 47,1 % (5 081) z nich, nepřevyšuje reziduální příjem částku jejich životního minima. U ostatních domácností osamělých rodičů jsou podíly v této kategorii reziduálního příjmu nižší, ale absolutní počty těchto domácností naopak vyšší.

Tabulka č. 2.6 **Druh bydlení právního důvodu užívání a kategorizované reziduální příjmy domácností vyjádřené jako násobek životního minima domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1 ŽM	mezi 1 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
dům ve vlastnictví	36 149	79 061	1 537 809	1 653 019
	2,2 %	4,8 %	93,0 %	100,0 %
	18,4 %	28,1 %	40,4 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	26 503	64 847	1 165 294	1 256 644
	2,1 %	5,2 %	92,7 %	100,0 %
	13,5 %	23,1 %	30,6 %	29,3 %
družstevní	24 150	29 691	372 323	426 164
	5,7 %	7,0 %	87,4 %	100,0 %
	12,3 %	10,6 %	9,8 %	10,0 %
pod/nájem	100 855	100 180	574 827	775 862
	13,0 %	12,9 %	74,1 %	100,0 %
	51,3 %	35,7 %	15,1 %	18,1 %
u příbuzných, známých apod.	8 788	7 148	153 191	169 127
	5,2 %	4,2 %	90,6 %	100,0 %
	4,5 %	2,5 %	4,0 %	3,9 %
služební, domovnický	0	0	1 682	1 682
	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	196 445	280 927	3 805 126	4 282 498
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Z hlediska druhu bydlení jsou opět nejohroženější skupinou uživatelé nájemního a podnájemního bydlení. Tyto domácnosti tvoří více než polovinu (51,3 %, 100 855) z těch, kterým po zaplacení nákladů na bydlení nezůstává více než je výše jejich životního minima. V této situaci se ocitá 13,0 % všech pod/nájemníků.

2.3 Vliv velikosti bydliště

Tabulka č. 2.7 **Souvislost podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti a velikosti obce dle počtu obyvatel (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1 999 obyv.	2 000 až 9 999 obyv.	10 000 až 99 999 obyv.	100 000 a více obyv.	celkem
do 30 %	884 485	674 679	981 910	620 028	3 161 102
	28,0 %	21,3 %	31,1 %	19,6 %	100,0 %
	86,3 %	76,3 %	69,4 %	64,9 %	73,8 %
mezi 30 % a 40 %	78 211	111 748	209 766	153 227	552 952
	14,1 %	20,2 %	37,9 %	27,7 %	100,0 %
	7,6 %	12,6 %	14,8 %	16,0 %	12,9 %
více než 40 %	62 572	98 036	223 715	182 676	566 999
	11,0 %	17,3 %	39,5 %	32,2 %	100,0 %
	6,1 %	11,1 %	15,8 %	19,1 %	13,2 %
celkem	1 025 268	884 463	1 415 391	955 931	4 281 053
	23,9 %	20,7 %	33,1 %	22,3 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Domácnosti s náklady na bydlení vyššími než 40 % se v menší než statisticky očekávané míře vyskytují v obcích do dvou tisíc obyvatel, což vyplývá z kombinace vysokého podílu domácností vlastních domů a nízkého podílu nájemního bydlení v těchto obcích (viz předcházející kapitola). Viděno z druhé strany, **vysoký podíl nájemního bydlení v obcích s deseti tisíci a více obyvateli s sebou nese také vysoký podíl domácností, u nichž v těchto obcích náklady na bydlení přesahují 40 % jejich disponibilních příjmů.**

Tabulka č. 2.8 **Souvislost reziduálních příjmů domácností vyjádřených jako násobek životního minima a velikosti obce dle počtu obyvatel (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1 999 obyv.	2 000 až 9 999 obyv.	10 000 až 99 999 obyv.	100 000 a více obyv.	celkem
do 1 ŽM	34 406	36 863	79 764	45 413	196 446
	17,5 %	18,8 %	40,6 %	23,1 %	100,0 %
	3,4 %	4,2 %	5,6 %	4,8 %	4,6 %
mezi 1 a 1,6 ŽM	51 005	59 335	109 425	61 162	280 927
	18,2 %	21,1 %	39,0 %	21,8 %	100,0 %
	5,0 %	6,7 %	7,7 %	6,4 %	6,6 %
mezi 1,6 a 3 ŽM	416 023	346 209	571 683	299 207	1 633 122
	25,5 %	21,2 %	35,0 %	18,3 %	100,0 %
	40,6 %	39,1 %	40,4 %	31,3 %	38,1 %
více než 3 ŽM	523 834	443 503	654 519	550 149	2 172 005
	24,1 %	20,4 %	30,1 %	25,3 %	100,0 %
	51,1 %	50,1 %	46,2 %	57,6 %	50,7 %
celkem	1 025 268	885 910	1 415 391	955 931	4 282 500
	23,9 %	20,7 %	33,1 %	22,3 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Tento rozbor především ukazuje, že velikost obce měřená počtem obyvatel je v zásadě nevhodným prediktorem výše reziduálních příjmů domácností. Jinými slovy, kategorizovaný podíl domácností dle výše jejich reziduálních příjmů není asociován s velikostí obce jejich bydliště. Přesto můžeme říci, že domácnosti s nejnižšími reziduálními příjmy se statisticky častěji vyskytují v obcích mezi deseti a sty tisíci obyvatel, a naopak, statisticky méně často v obcích do dvou tisíc obyvatel.

2.4 Shrnutí

- 13,2% domácností vynakládá na bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů.
- Více než 40 % svých disponibilních příjmů vynakládají nejčastěji domácnosti jednotlivců a domácnosti osamělých rodičů.
- 51,8 % z domácností vynakládající na bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů představují domácnosti bydlící v pod/nájmu.
- U 4,6 % domácností nepřesahuje reziduální příjem výši životního minima dané domácnosti.
- U 11,2 % domácností nepřesahuje reziduální příjem výši 1,6násobku životního minima dané domácnosti.
- 51,3 % všech domácností s reziduálním příjmem nižším než hodnota životního minima tvoří domácnosti bydlící v pod/nájmu.

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

3.1 Struktura domácností podle podílu nákladů na bydlení na příjmech domácnosti a podle výše reziduálních příjmů

Jak jsme již uvedli, samotná informace o podílu nákladů na bydlení na disponibilních příjmech domácnosti není spolehlivým indikátorem ohrožení domácnosti ztrátou bydlení. Pro identifikaci takových domácností kombinujeme informaci o výši nákladů na bydlení s informací o výši reziduálních příjmů. Jako domácnosti ohrožené ztrátou bydlení nejprve identifikujeme domácnosti, jejichž náklady na bydlení přesahují hranici 30 % disponibilních příjmů a jejich reziduální příjem je nižší než 1,6násobek jejich životního minima.

Vycházíme přitom jednak z národního konsenzu, že pro domácnosti je sociálně únosné, pokud podíl jejich nákladů nepřesahuje 30 % jejich příjmů; hranice 30 % je též podmínkou pro splnění nároku na jednu z dávek na bydlení, a to dávku státní sociální podpory - příspěvek na bydlení.

Neméně důležitá je však i hranice reziduálního příjmu, která pomáhá vyloučit ty, pro něž jsou sice náklady na bydlení relativně vysoké, nicméně příjem, který jim po jejich zaplacení zůstává, je nadále relativně vysoký na to, aby pro ně i tak vysoké náklady byly únosné. Hranice 1,6násobku životního minima stanovujeme arbitrárně, ale vycházíme z toho, že jde o hranici v minulosti používanou pro přiznání nároku jednak na příspěvek na bydlení a také na bývalou další dávku státní sociální podpory - sociální příplatek, který byl určen nízkopříjmovým rodinám pečujícím o dlouhodobě nemocné nebo zdravotně postižené dítě.

Rozumí se tedy, že všechny domácnosti, které se pohybují v prostoru ohraničeném minimálně 30 % podílu nákladů na bydlení na disponibilních příjmech a reziduálních příjmů do výše maximálně 1,6násobku ŽM domácnosti, patří do této skupiny, s tím, že s růstem podílu nákladů a snižováním reziduálních příjmů se ohrožení domácnosti zvyšuje.

Mezi těmito domácnostmi pak jako domácnosti, pro které náklady na bydlení představují nadměrně velkou zátěž, indikujeme ty, jejichž náklady na bydlení přesahují 40 % příjmu.

Tabulka č. 3.1 **Souvislost podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti a reziduálních příjmů domácnosti vyjádřených jako násobek životního minima domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1 ŽM	mezi 1 a 1,6 ŽM	mezi 1,6 a 3 ŽM	více než 3 ŽM	celkem
do 30 %	3 508	49 741	1 042 061	2 065 792	3 161 102
	0,1 %	1,6 %	33,0 %	65,4 %	100,0 %
	1,8 %	17,7 %	63,8 %	95,1 %	73,8 %
mezi 30 % a 40 %	10 829	58 968	392 104	91 050	552 951
	2,0 %	10,7 %	70,9 %	16,5 %	100,0 %
	5,6 %	21,0 %	24,0 %	4,2 %	12,9 %
více než 40 %	180 664	172 217	198 955	15 163	566 999
	31,9 %	30,4 %	35,1 %	2,7 %	100,0 %
	92,6 %	61,3 %	12,2 %	0,7 %	13,2 %
celkem	195 001	280 926	1 633 120	2 172 005	4 281 052
	4,6 %	6,6 %	38,1 %	50,7 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Z tohoto rozboru je patrné, jaký je vztah mezi domácnostmi podle podílu nákladů na bydlení na disponibilních příjmech a podle výše reziduálních příjmů. Na jednu stranu platí, že domácnosti s nejnižšími reziduálními příjmy mají současně vysoké náklady na bydlení vzhledem k jejich čistým příjmům (92,6 %, 180 664). Zároveň však neplatí, že by všechny domácnosti s náklady na bydlení vyššími než 40 % jejich disponibilních příjmů měly nízké reziduální příjmy. Jen u necelé třetiny (31,9 %) domácností s náklady vyššími než 40 % jejich disponibilních příjmů nepřesahují jejich reziduální příjmy hodnotu životního minima. Pro největší část domácností s vysokými náklady na bydlení (35,1 %) platí, že jejich reziduální příjmy se pohybují v pásmu mezi 1,6 a 3násobkem jejich životního minima.

Tabulka č. 3.2 **Souvislost podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti a reziduálního příjmu domácnosti vyjádřený jako násobek životního minima domácnosti – zmenšený počet kategorií (četnosti, celkové podíly %)**

	do 1,0 ŽM	mezi 1,0 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
do 30 %	3 508	49 741	3 107 854	3 161 103
	0,1 %	1,2 %	72,6 %	73,8 %
více než 30 %	191 493	231 186	697 272	1 119 951
	4,5 %	5,4 %	16,3 %	26,2 %
celkem	195 001	280 927	3 805 126	4 281 054
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Ze všech českých domácností se 72,6 % (3 107 854) nachází v situaci, kdy náklady na bydlení nepřesahují hranici 30% čistých disponibilních příjmů a jejich reziduální příjmy jsou nad hranicí 1,6násobku jejich životního minima. Pro 16,3 % (697 272) domácností platí, že jejich náklady na bydlení jsou sice vyšší než 30 % jejich disponibilních příjmů, jejich reziduální příjmy však stále zůstávají nad hranicí 1,6násobku jejich životního minima.

Pro 1,2 % (49 741) domácností platí, že přestože náklady na bydlení nepřesahují 30 % jejich disponibilních příjmů, jejich reziduální příjmy se pohybují mezi hranicemi 1,0 a 1,6násobku jejich životního minima. 5,4 % (231 186) domácností má stejný reziduální příjem, ale jejich náklady na bydlení přesahují hranici 30 % disponibilních příjmů. Domácností nejvíce ohrožených ztrátou bydlení je 4,5 % (195 001). Jejich reziduální příjmy jsou pod hranicí životního minima, přičemž pro 191 493 z nich platí, že jejich náklady na bydlení jsou vyšší než 30 % jejich disponibilních příjmů.

Tabulka č. 3.3 **Souvislost podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti a reziduálního příjmu domácnosti vyjádřený jako násobek životního minima domácnosti - zmenšený počet kategorií (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1,0 ŽM	mezi 1,0 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
do 30 %	3 508	49 741	3 107 854	3 161 103
	0,1 %	1,6 %	98,3 %	100,0 %
	1,8 %	17,7 %	81,7 %	73,8 %
více než 30 %	191 493	231 186	697 272	1 119 951
	17,1 %	20,6 %	62,3 %	100,0 %
	98,2 %	82,3 %	18,3 %	26,2 %
celkem	195 001	280 927	3 805 126	4 281 054
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

U domácností, jejichž náklady na bydlení přesahují hranici 30 % disponibilních příjmů, v 17,1 % případů reziduální příjem nepřesahuje hodnotu životního minima dané domácnosti a u dalších 20,6 % se nachází mezi 1,0 a 1,6násobkem životního minima dané domácnosti.

Tabulka č. 3.4 **Souvislost podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti a reziduálního příjmu domácnosti vyjádřený jako násobek životního minima domácnosti - zmenšený počet kategorií (četnosti, celkové podíly %)**

	do 1,0 ŽM	mezi 1,0 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
do 40 %	14 337	108 709	3 591 008	3 714 054
	0,3 %	2,5 %	83,9 %	86,8 %
více než 40 %	180 664	172 217	214 118	566 999
	4,2 %	4,0 %	5,0 %	13,2 %
celkem	195 001	280 926	3 805 126	4 281 053
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Více než 8 z 10 českých domácností (83,9 %, 3 591 008) vydává za bydlení do 40 % svého disponibilního příjmu, přičemž jejich reziduální příjem zůstává nad hranicí 1,6násobku jejich životního minima. Další 5 %, tj. 214 118 domácností, vydává sice za bydlení více než 40 % disponibilních příjmů, přesto jejich reziduální příjem zůstává nad hranicí 1,6násobku jejich životního minima. Naproti tomu u 2,5 % (108 709) domácností jsou náklady na bydlení pod hranicí 40 % disponibilních příjmů, jejich reziduální příjmy jsou však v pásmu mezi 1,0 a 1,6násobku životního minima. U 4,0 % (172 217) domácností jsou reziduální příjmy ve stejném pásmu, jejich náklady na bydlení však přesahují 40 % jejich disponibilních příjmů.

U 4,6 % (195 001) domácností jsou reziduální příjmy pod hranicí životního minima. U 14 337 za situace, kdy náklady na bydlení nepřesahují hranici 40 % disponibilních příjmů.

Tabulka č. 3.5 **Souvislost podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti a reziduálního příjmu domácnosti vyjádřený jako násobek životního minima domácnosti - zmenšený počet kategorií (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1,0 ŽM	mezi 1,0 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
do 40 %	14 337	108 709	3 591 008	3 714 054
	0,4 %	2,9 %	96,7 %	100,0 %
	7,4 %	38,7 %	94,4 %	86,8 %
více než 40 %	180 664	172 217	214 118	566 999
	31,9 %	30,4 %	37,8 %	100,0 %
	92,6 %	61,3 %	5,6 %	13,2 %
celkem	195 001	280 926	3 805 126	4 281 053
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

U domácností, jejichž náklady na bydlení přesahují hranici 40 % disponibilních příjmů, v 31,9 % případů (180 664 domácností) reziduální příjem nepřesahuje hodnotu

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

životního minima a v 30,4 % (172 217 domácností) se nachází v pásmu mezi 1,0 a 1,6násobku životního minima.

Tabulka č. 3.6 **Struktura typu domácnosti a reziduálního příjmu domácnosti vyjádřený jako násobek životního minima domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1 ŽM	mezi 1 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
domácnost jednotlivce - muž	37 203	29 280	415 832	482 315
	7,7 %	6,1 %	86,2 %	100,0 %
	18,9 %	10,4 %	10,9 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	48 514	82 226	577 840	708 580
	6,8 %	11,6 %	81,5 %	100,0 %
	24,7 %	29,3 %	15,2 %	16,5 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	17 614	13 582	80 604	111 800
	15,8 %	12,1 %	72,1 %	100,0 %
	9,0 %	4,8 %	2,1 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	5 682	10 306	32 098	48 086
	11,8 %	21,4 %	66,8 %	100,0 %
	2,9 %	3,7 %	0,8 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	5 081	2 440	3 262	10 783
	47,1 %	22,6 %	30,3 %	100,0 %
	2,6 %	0,9 %	0,1 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	28 000	43 974	1 201 651	1 273 625
	2,2 %	3,5 %	94,3 %	100,0 %
	14,3 %	15,7 %	31,6 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	18 044	27 854	396 880	442 778
	4,1 %	6,3 %	89,6 %	100,0 %
	9,2 %	9,9 %	10,4 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	11 695	26 640	461 433	499 768
	2,3 %	5,3 %	92,3 %	100,0 %
	6,0 %	9,5 %	12,1 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	4 897	13 200	79 998	98 095
	5,0 %	13,5 %	81,6 %	100,0 %
	2,5 %	4,7 %	2,1 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	7 248	8 418	267 741	283 407
	2,6 %	3,0 %	94,5 %	100,0 %
	3,7 %	3,0 %	7,0 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	8 400	11 098	141 891	161 389
	5,2 %	6,9 %	87,9 %	100,0 %
	4,3 %	4,0 %	3,7 %	3,8 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	do 1 ŽM	mezi 1 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
4 dospělé osoby bez dětí	927	7 842	84 464	93 233
	1,0 %	8,4 %	90,6 %	100,0 %
	0,5 %	2,8 %	2,2 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/děťmi	3 142	1 558	39 911	44 611
	7,0 %	3,5 %	89,5 %	100,0 %
	1,6 %	0,6 %	1,0 %	1,0 %
ostatní domácnosti	0	2 509	21 521	24 030
	0,0 %	10,4 %	89,6 %	100,0 %
	0,0 %	0,9 %	0,6 %	0,6 %
celkem	196 447	280 927	3 805 126	4 282 500
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %
	100 0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Pod hranicí životního minima u reziduálního příjmu se nejčastěji ocitají domácnosti osamělých rodičů a dále pak domácnosti jednotlivců. Ze všech domácností osamělých rodičů se třemi a více dětmi se jich pod touto hranicí ocitá 47,1 % (5 081), z domácností osamělých rodičů se dvěma dětmi 33,8 % (15 988) a z domácností osamělých rodičů s jedním dítětem 11,8 % (5 682).

Tabulka č. 3.7 **Struktura typu domácnosti a kategorizovaného podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 30 %	více než 30 %	do 40 %	více než 40 %	celkem
domácnost jednotlivce - muž	279 767	201 939	364,469	117 238	481 707
	58,1 %	41,9 %	75,7 %	24,3 %	100,0 %
	8,9 %	18,0 %	9,8 %	20,7 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	285 119	423 461	472 843	235 736	708 579
	40,2 %	59,8 %	66,7 %	33,3 %	100,0 %
	9,0 %	37,8 %	12,7 %	41,6 %	16,6 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	56 831	54 969	78 898	32 903	111 801
	50,8 %	49,2 %	70,6 %	29,4 %	100,0 %
	1,8 %	4,9 %	2,1 %	5,8 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	26 085	22 001	39 720	8 366	48 086
	54,2 %	45,8 %	82,6 %	17,4 %	100,0 %
	0,8 %	2,0 %	1,1 %	1,5 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	4 171	6 612	6 360	4 423	10 783
	38,7 %	61,3 %	59,0 %	41,0 %	100,0 %
	0,1 %	0,6 %	0,2 %	0,8 %	0,3 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	do 30%	více než 30%	do 40%	více než 40%	celkem
2 dospělé osoby bez dětí	1 048 006	225 619	1 192 972	80 652	1 273 624
	82,3 %	17,7 %	93,7 %	6,3 %	100,0 %
	33,2 %	20,1 %	32,1 %	14,2 %	29,8 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	364 928	77 014	403 882	38 060	441 942
	82,6 %	17,4 %	91,4 %	8,6 %	100,0 %
	11,5 %	6,9 %	10,9 %	6,7 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	450 264	49 504	481 066	18 702	499 768
	90,1 %	9,9 %	96,3 %	3,7 %	100,0 %
	14,2 %	4,4 %	13,0 %	3,3 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	84 039	14 054	92 387	5 707	98 094
	85,7 %	14,3 %	94,2 %	5,8 %	100,0 %
	2,7 %	1,3 %	2,5 %	1,0 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	259 452	23 954	272 918	10 489	283 407
	91,5 %	8,5 %	96,3 %	3,7 %	100,0 %
	8,2 %	2,1 %	7,3 %	1,8 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	145 321	16 067	151 031	10 357	161 388
	90,0 %	10,0 %	93,6 %	6,4 %	100,0 %
	4,6 %	1,4 %	4,1 %	1,8 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	91 619	1 615	92 009	1 225	93 234
	98,3 %	1,7 %	98,7 %	1,3 %	100,0 %
	2,9 %	0,1 %	2,5 %	0,2 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	41 469	3 142	41 469	3 142	44 611
	93,0 %	7,0 %	93,0 %	7,0 %	100,0 %
	1,3 %	0,3 %	1,1 %	0,6 %	1,0 %
ostatní domácnosti	24 030	0	24 030	0	24 030
	100,0 %	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,8 %	0,0 %	0,6 %	0,0 %	0,6 %
celkem	3 161 101	1 119 951	3 714 054	567 000	4 281 054
	73,8 %	26,2 %	86,8 %	13,2 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Jak pro hranici 30 %, tak pro hranici 40 % nákladů na bydlení na disponibilním příjmu domácnosti platí, že vyšší podíl ze svých příjmů vydávají za bydlení především domácnosti osamělých rodičů s dětmi a dále pak domácnosti jednotlivců.

Tabulka č. 3.8 **Struktura bydlení dle právního důvodu užívání a reziduálního příjmu domácnosti vyjádřený jako násobek životního minima domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 1 ŽM	mezi 1 a 1,6 ŽM	více než 1,6 ŽM	celkem
dům ve vlastnictví	36 149	79 061	1 537 809	1 653 019
	2,2 %	4,8 %	93,0 %	100,0 %
	18,4 %	28,1 %	40,4 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	26 503	64 847	1 165 294	1 256 644
	2,1 %	5,2 %	92,7 %	100,0 %
	13,5 %	23,1 %	30,6 %	29,3 %
družstevní	24 150	29 691	372 323	426 164
	5,7 %	7,0 %	87,4 %	100,0 %
	12,3 %	10,6 %	9,8 %	10,0 %
pod/nájem	100 855	100 180	574 827	775 862
	13,0 %	12,9 %	74,1 %	100,0 %
	51,3 %	35,7 %	15,1 %	18,1 %
u příbuzných, známých a pod.	8 788	7 148	153 191	169 127
	5,2 %	4,2 %	90,6 %	100,0 %
	4,5 %	2,5 %	4,0 %	3,9 %
služební, domovnický	0	0	1 682	1 682
	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	196 445	280 927	3 805 126	4 282 498
	4,6 %	6,6 %	88,9 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Z hlediska druhu užívaného bydlení se pod hranicí životního minima u reziduálního příjmu ocitají především domácnosti žijící v nájmu či podnájmu. Zatímco mezi všemi domácnostmi se pod touto hranicí nalézá 4,6 % z nich, mezi pod/nájemci je to 13,0 % (100 855) domácností. I mezi uživateli družstevního bydlení je tento podíl vyšší než v celé populaci (5,7 %, 24 150).

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Tabulka č. 3.9 **Struktura bydlení dle právního důvodu užívání a kategorizovaného podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	do 30 %	více než 30 %	do 40 %	více než 40 %	celkem
dům ve vlastnictví	1 443 556	208 854	1 570 331	82 078	1 652 409
	87,4 %	12,6 %	95,0 %	5,0 %	100,0 %
	45,7 %	18,6 %	42,3 %	14,5 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	973 724	282 920	1 136 056	120 588	1 256 644
	77,5 %	22,5 %	90,4 %	9,6 %	100,0 %
	30,8 %	25,3 %	30,6 %	21,3 %	29,4 %
družstevní	298 648	127 517	372 784	53 380	426 164
	70,1 %	29,9 %	87,5 %	12,5 %	100,0 %
	9,4 %	11,4 %	10,0 %	9,4 %	10,0 %
pod/nájem	308 083	466 942	481 298	293 727	775 025
	39,8 %	60,2 %	62,1 %	37,9 %	100,0 %
	9,7 %	41,7 %	13,0 %	51,8 %	18,1 %
u příbuzných, známých a pod.	135 409	33 718	151 902	17 225	169 127
	80,1 %	19,9 %	89,8 %	10,2 %	100,0 %
	4,3 %	3,0 %	4,1 %	3,0 %	4,0 %
služební, domovnícký	1 682	0	1 682	0	1 682
	100,0 %	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	3 161 102	1 119 951	3 714 053	566 998	4 281 051
	73,8 %	26,2 %	86,8 %	13,2 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Současně platí, že pod/nájemníci vydají větší část svých disponibilních příjmů za bydlení než uživatelé ostatních druhů bydlení. V celé populaci vydává více než 30 % disponibilních příjmů za bydlení 26,2 % (1 119 951) domácností. Mezi pod/nájemci je to 60,2 % (466 942) domácností. Více než 40 % svých disponibilních příjmů vydává v celé populaci 13,2 (566 998) domácností. Mezi pod/nájemci je to 37,9 % (293 727). Ze všech domácností, které vydávají za bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů, tvoří pod/nájemci 51,8 %.

Tabulka č. 3.10 **Struktura typu domácnosti a kategorizovaného podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	náklady 30 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 30 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	náklady 40 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 40 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	celkem
domácnost jednotlivce - muž	35 448	27 449	419 418	35 448	23 759	423 108	482 315
	7,3 %	5,7 %	87,0 %	7,3 %	4,9 %	87,7 %	100,0 %
	18,5 %	11,9 %	10,9 %	19,6 %	13,8 %	10,8 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	48 514	81 925	578 140	47 804	76 628	584 148	708 580
	6,8 %	11,6 %	81,6 %	6,7 %	10,8 %	82,4 %	100,0 %
	25,3 %	35,4 %	15,0 %	26,5 %	44,5 %	14,9 %	16,5 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	17 614	11 842	82 345	17 105	8 471	86 224	111 800
	15,8 %	10,6 %	73,7 %	15,3 %	7,6 %	77,1 %	100,0 %
	9,2 %	5,1 %	2,1 %	9,5 %	4,9 %	2,2 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	5 310	9 722	33 054	5 104	2 781	40 201	48 086
	11,0 %	20,2 %	68,7 %	10,6 %	5,8 %	83,6 %	100,0 %
	2,8 %	4,2 %	0,9 %	2,8 %	1,6 %	1,0 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	5 081	927	4 775	4 423	0	6 360	10 783
	47,1 %	8,6 %	44,3 %	41,0 %	0,0 %	59,0 %	100,0 %
	2,7 %	0,4 %	0,1 %	2,4 %	0,0 %	0,2 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	28 000	39 376	1 206 249	28 000	27 457	1 218 168	1 273 625
	2,2 %	3,1 %	94,7 %	2,2 %	2,2 %	95,6 %	100,0 %
	14,6 %	17,0 %	31,3 %	15,5 %	15,9 %	31,0 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	17 208	23 712	401 859	16 223	13 594	412 962	442 779
	3,9 %	5,4 %	90,8 %	3,7 %	3,1 %	93,3 %	100,0 %
	9,0 %	10,3 %	10,4 %	9,0 %	7,9 %	10,5 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	10 991	15 499	473 278	6 800	8 755	484 213	499 768
	2,2 %	3,1 %	94,7 %	1,4 %	1,8 %	96,9 %	100,0 %
	5,7 %	6,7 %	12,3 %	3,8 %	5,1 %	12,3 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	4 897	5 660	87 537	4 247	1 460	92 387	98 094
	5,0 %	5,8 %	89,2 %	4,3 %	1,5 %	94,2 %	100,0 %
	2,6 %	2,4 %	2,3 %	2,4 %	0,8 %	2,4 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	6 889	7 015	269 502	6 889	3 211	273 306	283 406
	2,4 %	2,5 %	95,1 %	2,4 %	1,1 %	96,4 %	100,0 %
	3,6 %	3,0 %	7,0 %	3,8 %	1,9 %	7,0 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/děťmi	8 400	6 836	146 153	5 478	4 879	151 031	161 388
	5,2 %	4,2 %	90,6 %	3,4 %	3,0 %	93,6 %	100,0 %
	4,4 %	3,0 %	3,8 %	3,0 %	2,8 %	3,8 %	3,8 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	náklady 30 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 30 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	náklady 40 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 40 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	celkem
4 dospělé osoby bez dětí	0	1 225	92 009	0	1 225	92 009	93 234
	0,0 %	1,3 %	98,7 %	0,0 %	1,3 %	98,7 %	100,0 %
	0,0 %	0,5 %	2,4 %	0,0 %	0,7 %	2,3 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/děťmi	3 142	0	41 469	3 142	0	41 469	44 611
	7,0 %	0,0 %	93,0 %	7,0 %	0,0 %	93,0 %	100,0 %
	1,6 %	0,0 %	1,1 %	1,7 %	0,0 %	1,1 %	1,0 %
ostatní domácnosti	0	0	24 030	0	0	24 030	24 030
	0,0 %	0,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,6 %	0,6 %
celkem	191 494	231 188	3 859 818	180 663	172 220	3 929 616	4 282 499
	4,5 %	5,4 %	90,1 %	4,2 %	4,0 %	91,8 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Tento rozbor potvrzuje výše naznačený trend - kombinace vysokých nákladů na bydlení a nízkých reziduálních příjmů se dotýká především domácností osamělých rodičů s dětmi a domácností jednotlivců.

Tabulka č. 3.11 **Struktura bydlení dle právního důvodu užívání a kategorizovaného podílu nákladů na bydlení na čistých disponibilních příjmech domácnosti (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	náklady 30 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 30 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	náklady 40 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 40 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	celkem
dům ve vlastnictví	32 032	46 707	1 574 279	28 213	26 153	1 598 653	1 653 019
	1,9 %	2,8 %	95,2 %	1,7 %	1,6 %	96,7 %	100,0 %
	16,7 %	20,2 %	40,8 %	15,6 %	15,2 %	40,7 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	26 503	57 473	1 172 668	25 359	41 130	1 190 156	1 256 645
	2,1 %	4,6 %	93,3 %	2,0 %	3,3 %	94,7 %	100,0 %
	13,8 %	24,9 %	30,4 %	14,0 %	23,9 %	30,3 %	29,3 %
družstevní	24 150	26 511	375 503	20 883	19 800	385 481	426 164
	5,7 %	6,2 %	88,1 %	4,9 %	4,6 %	90,5 %	100,0 %
	12,6 %	11,5 %	9,7 %	11,6 %	11,5 %	9,8 %	10,0 %
pod/nájem	100 018	95 806	580 037	99 369	81 389	595 103	775 861
	12,9 %	12,3 %	74,8 %	12,8 %	10,5 %	76,7 %	100,0 %
	52,2 %	41,4 %	15,0 %	55,0 %	47,3 %	15,1 %	18,1 %
u příbuz., známých apod.	8 788	4 689	155 650	6 840	3 745	158 542	169 127
	5,2 %	2,8 %	92,0 %	4,0 %	2,2 %	93,7 %	100,0 %
	4,6 %	2,0 %	4,0 %	3,8 %	2,2 %	4,0 %	3,9 %
služební, domovnícký	0	0	1 682	0	0	1 682	1 682
	0,0 %	0,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	191 491	231 186	3 859 819	180 664	172 217	3 929 617	4 282 498
	4,5 %	5,4 %	90,1 %	4,2 %	4,0 %	91,8 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Kombinace vysokých nákladů na bydlení a nízkých reziduálních příjmů se častěji než u jiných druhů bydlení vyskytuje mezi pod/nájemci.

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Tabulka č. 3.12 **Počet dospělých osob a dětí v domácnostech ohrožených ztrátou bydlení - náklady na bydlení vyšší než 30 % disponibilních příjmů a reziduální příjmy do 1,6násobku životního minima (četnosti)**

počet dětí v domácn.	počet dospělých v domácnosti					počet dětí
	1	2	3	4	celkem	
0	193 336	67 376	13 904	1 225	275 841	0
1	29 456	40 920	7 796	0	78 172	78 172
2	15 032	26 489	6 294	1 935	49 750	99 500
3	4 621	5 933	0	0	10 554	31 662
4	933	3 443	618	1 207	6 201	24 804
5	0	1 180	528	0	1 708	8 540
7	454	0	0	0	454	3 178
celkem	243 832	145 341	29 140	4 367	422 680	245 856
počet dospělých	243 832	290 682	87 420	17 468	639 402	885 258

Zdroj: EU-SILC 2013

V ohrožených domácnostech, definovaných jako domácnosti, jejichž náklady na bydlení přesahují 30 % jejich disponibilních příjmů a reziduální příjmy nepřesahují hranici 1,6násobku životního minima, žilo 639 402 dospělých osob a 245 856 nezaopatřených dětí. Celkem tedy 885 258 osob.

Tabulka č. 3.13 **Počet dospělých osob a dětí v domácnostech ohrožených ztrátou bydlení - náklady na bydlení vyšší než 40 % disponibilních příjmů a reziduální příjmy do 1,6násobku životního minima (četnosti)**

počet dětí v domácn.	počet dospělých v domácnosti					počet dětí
	1	2	3	4	celkem	
0	183 639	55 457	10 100	1 225	250 421	0
1	25 576	29 817	5 838	0	61 231	61 231
2	7 885	15 555	3 373	1 935	28 748	57 496
3	3 036	2 065	0	0	5 101	15 303
4	933	2 462	618	1 207	5 220	20 880
5	0	1 180	528	0	1 708	8 540
7	454	0	0	0	454	3 178
celkem	221 523	106 536	20 457	4 367	352 883	166 628
počet dospělých	221 523	213 072	61 371	17 468	513 434	680 062

Zdroj: EU-SILC 2013

V ohrožených domácnostech, definovaných jako domácnosti, jejichž náklady na bydlení přesahují 40 % jejich disponibilních příjmů a reziduální příjmy nepřesahují hranici 1,6násobku životního minima, žilo 513 434 dospělých osob a 166 628 nezaopatřených dětí. Celkem tedy 680 062 osob.

Tabulka č. 3.14 **Vztah přítomnosti alespoň 1 nepracujícího důchodce v domácnosti a ohrožení domácnosti ztrátou bydlení (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	náklady 30 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 30 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	náklady 40 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 40 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	celkem
dom. s neprac. důchodcem	58 024	112 185	1 634 799	55 103	92 163	1 657 742	1 805 008
	3,2 %	6,2 %	90,6 %	3,1 %	5,1 %	91,8 %	100,0 %
	30,3 %	48,5 %	42,4 %	30,5 %	53,5 %	42,2 %	42,1 %
dom. bez neprac. důchodce	133 468	119 001	2 225 021	125 560	80 054	2 271 876	2 477 490
	5,4 %	4,8 %	89,8 %	5,1 %	3,2 %	91,7 %	100,0 %
	69,7 %	51,5 %	57,6 %	69,5 %	46,5 %	57,8 %	57,9 %
celkem	191 492	231 186	3 859 820	180 663	172 217	3 929 618	4 282 498
	4,5 %	5,4 %	90,1 %	4,2 %	4,0 %	91,8 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Obecně platí, že starobní důchodci požívají vyšší míry sociální ochrany než jiné kategorie obyvatel (např. rodiny s dětmi). Tento předpoklad se v zásadě potvrzuje i v tomto případě. Domácnosti s alespoň jedním nepracujícím důchodcem se méně často než domácnosti bez nepracujících důchodců ocitají v situaci, kdy náklady na bydlení přesahují 30 % nebo 40 % a současně jejich reziduální příjem nedosahuje hranice životního minima.

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Tabulka č. 3.15 **Velikost sídla dle počtu obyvatel a ohrožení domácnosti ztrátou bydlení (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	náklady 30 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 30 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	náklady 40 % + a rezid. příj. do 1,0 ŽM	náklady 40 % + a rezid. příj. 1,0 - 1,6 ŽM	ostatní	celkem
do 199 obyvatel	2 059	476	82 158	2 059	0	82 634	84 693
	2,4 %	0,6 %	97,0 %	2,4 %	0,0 %	97,6 %	100,0 %
	1,1 %	0,2 %	2,1 %	1,1 %	0,0 %	2,1 %	2,0 %
200 až 499	7 585	2 356	214 412	6 825	1 724	215 803	224 352
	3,4 %	1,1 %	95,6 %	3,0 %	0,8 %	96,2 %	100,0 %
	4,0 %	1,0 %	5,6 %	3,8 %	1,0 %	5,5 %	5,2 %
500 až 999	5 752	14 665	343 333	4 419	8 533	350 799	363 751
	1,6 %	4,0 %	94,4 %	1,2 %	2,3 %	96,4 %	100,0 %
	3,0 %	6,3 %	8,9 %	2,4 %	5,0 %	8,9 %	8,5 %
1 000 až 1 999	16 854	11 832	323 787	13 447	6 676	332 349	352 472
	4,8 %	3,4 %	91,9 %	3,8 %	1,9 %	94,3 %	100,0 %
	8,8 %	5,1 %	8,4 %	7,4 %	3,9 %	8,5 %	8,2 %
2 000 až 4 999	17 810	24 342	465 907	16 115	19 802	472 142	508 059
	3,5 %	4,8 %	91,7 %	3,2 %	3,9 %	92,9 %	100,0 %
	9,3 %	10,5 %	12,1 %	8,9 %	11,5 %	12,0 %	11,9 %
5 000 až 9 999	16 904	19 989	340 959	16 395	14 180	347 276	377 851
	4,5 %	5,3 %	90,2 %	4,3 %	3,8 %	91,9 %	100,0 %
	8,8 %	8,6 %	8,8 %	9,1 %	8,2 %	8,8 %	8,8 %
10 000 až 49 999	42 748	58 175	791 581	39 968	39 894	812 642	892 504
	4,8 %	6,5 %	88,7 %	4,5 %	4,5 %	91,1 %	100,0 %
	22,3 %	25,2 %	20,5 %	22,1 %	23,2 %	20,7 %	20,8 %
50 000 až 99 999	36 369	41 466	445 051	36 369	34 856	451 662	522 887
	7,0 %	7,9 %	85,1 %	7,0 %	6,7 %	86,4 %	100,0 %
	19,0 %	17,9 %	11,5 %	20,1 %	20,2 %	11,5 %	12,2 %
100 000 a více obyvatel	45 413	57 885	852 632	45 067	46 551	864 312	955 930
	4,8 %	6,1 %	89,2 %	4,7 %	4,9 %	90,4 %	100,0 %
	23,7 %	25,0 %	22,1 %	24,9 %	27,0 %	22,0 %	22,3 %
celkem	191 494	231 186	3 859 820	180 664	172 216	3 929 619	4 282 499
	4,5 %	5,4 %	90,1 %	4,2 %	4,0 %	91,8 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení jsou nejvíce nadreprezentovány, vzhledem k celkovým podílům dle jednotlivých velikostí sídel, v sídlech mezi 50 000 a 99 999 obyvateli.

3.2 Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení v důsledku vzniku dluhu na výdajích spojených se zajištěním bydlení

Jako domácnosti ohrožené ztrátou bydlení v důsledku vzniku dluhu identifikujeme ty, které se v posledních 12 měsících dostaly do takových finančních problémů, že nebyly schopny zaplatit v termínu:

- i. nájemné za byt nebo
- ii. platby za teplo, elektřinu, plyn či vodu (tj. energie) nebo
- iii. splátku hypotéky nebo
- iv. splátku půjčky na byt či dům. (SILC B21)

Tabulka č. 3.16 **Dluh na nájmem v posledních 12 měsících**

	četnost	%
ano	74 492	1,7
ne	4 064 135	94,9
netýká se	143 872	3,4
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Dluh na nájmem se v posledních 12 měsících vyskytl jen u necelých dvou procent domácností.

Tabulka č. 3.17 **Druh bydlení dle právního důvodu užívání a dluh na nájmem v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
dům ve vlastnictví	0	1 653 019	0	1 653 019
	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,0 %	40,7 %	0,0 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	0	1 256 645	0	1 256 645
	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,0 %	30,9 %	0,0 %	29,3 %
družstevní	0	426 164	0	426 164
	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,0 %	10,5 %	0,0 %	10,0 %
pod/nájem	73 858	701 311	693	775 862
	9,5 %	90,4 %	0,1 %	100,0 %
	99,1 %	17,3 %	0,5 %	18,1 %
u příbuzných, známých apod.	634	25 313	143 180	169 127
	0,4 %	15,0 %	84,7 %	100,0 %
	0,9 %	0,6 %	99,5 %	3,9 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	ano	ne	netýká se	celkem
služební, domovnícký	0	1 682	0	1 682
	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	74 492	4 064 134	143 873	4 282 499
	1,7 %	94,9 %	3,4 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Z uživatelů podnájemního a nájemního bydlení však v posledních 12 měsících dlužila na nájemném bezmála každá druhá domácnost, tj. 9,5 % (73 858) domácností.

Tabulka č. 3.18 **Složení domácnosti a dluh na nájemném v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
domácnost jednotlivce - muž	14 792	161 647	305 875	482 314
	3,1 %	33,5 %	63,4 %	100,0 %
	16,3 %	14,2 %	10,0 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	14 255	224 275	470 050	708 580
	2,0 %	31,7 %	66,3 %	100,0 %
	15,7 %	19,7 %	15,4 %	16,5 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	4 554	42 880	64 367	111 801
	4,1 %	38,4 %	57,6 %	100,0 %
	5,0 %	3,8 %	2,1 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	2 019	19 369	26 698	48 086
	4,2 %	40,3 %	55,5 %	100,0 %
	2,2 %	1,7 %	0,9 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	1 415	3 610	5 757	10 782
	13,1 %	33,5 %	53,4 %	100,0 %
	1,6 %	0,3 %	0,2 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	17 900	323 283	932 442	1 273 625
	1,4 %	25,4 %	73,2 %	100,0 %
	19,7 %	28,4 %	30,5 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	10 123	122 815	309 841	442 779
	2,3 %	27,7 %	70,0 %	100,0 %
	11,1 %	10,8 %	10,1 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	8 777	116 991	374 000	499 768
	1,8 %	23,4 %	74,8 %	100,0 %
	9,7 %	10,3 %	12,2 %	11,7 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	ano	ne	netýká se	celkem
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	2 609	24 079	71 405	98 093
	2,7 %	24,5 %	72,8 %	100,0 %
	2,9 %	2,1 %	2,3 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	9 013	45 670	228 724	283 407
	3,2 %	16,1 %	80,7 %	100,0 %
	9,9 %	4,0 %	7,5 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/děťmi	528	31 844	129 016	161 388
	0,3 %	19,7 %	79,9 %	100,0 %
	0,6 %	2,8 %	4,2 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	932	12 754	79 547	93 233
	1,0 %	13,7 %	85,3 %	100,0 %
	1,0 %	1,1 %	2,6 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/děťmi	3 142	5 805	35 664	44 611
	7,0 %	13,0 %	79,9 %	100,0 %
	3,5 %	0,5 %	1,2 %	1,0 %
ostatní domácnosti	774	1 969	21 288	24 031
	3,2 %	8,2 %	88,6 %	100,0 %
	0,9 %	0,2 %	0,7 %	0,6 %
celkem	908 33	1 136 991	3 054 674	4 282 498
	2,1 %	26,5 %	71,3 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Z hlediska složení domácnosti se v situaci, kdy v průběhu posledních 12 měsíců dlužily na nájemném, ocitaly vedle domácností osamělých rodičů s dětmi také domácnosti jednotlivců - mužů.

Tabulka č. 3.19 **Dluh na platbách za energie v posledních 12 měsících**

	četnost	%
ano	156 972	3,7
ne	4 096 190	95,6
netýká se	29 337	0,7
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Dluh na platbách za energie se v posledních 12 měsících vyskytl u 3,7 % domácností.

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Tabulka č. 3.20 **Druh bydlení dle právního důvodu užívání a dluh na platbách za energie v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
dům ve vlastnictví	51 089	1 601 450	480	1 653 019
	3,1 %	96,9 %	0,0 %	100,0 %
	32,5 %	39,1 %	1,6 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	27 926	1 227 367	1 352	1 256 645
	2,2 %	97,7 %	0,1 %	100,0 %
	17,8 %	30,0 %	4,6 %	29,3 %
družstevní	15 696	409 980	488	426 164
	3,7 %	96,2 %	0,1 %	100,0 %
	10,0 %	10,0 %	1,7 %	10,0 %
pod/nájem	57 772	701 701	16 389	775 862
	7,4 %	90,4 %	2,1 %	100,0 %
	36,8 %	17,1 %	55,9 %	18,1 %
u příbuzných, známých a pod.	4 488	154 011	10 628	169 127
	2,7 %	91,1 %	6,3 %	100,0 %
	2,9 %	3,8 %	36,2 %	3,9 %
služební, domovnícký	0	1 682	0	1 682
	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	156 971	4 096 191	29 337	4 282 499
	3,7 %	95,6 %	0,7 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Dluh na energiích se v posledních 12 měsících vyskytl ve všech typech bydlení dle právního důvodu užívání, s výjimkou služebních a domovníckých bytů. Nejčastěji, vzhledem k zastoupení v celé populaci, se tento typ dluhu vyskytoval u domácností bydlících v pod/nájmu. Domácnosti bydlící v podnájmu představují 36,8 % všech domácností, u kterých se daný typ dluhu v posledních 12 měsících vyskytl.

Tabulka č. 3.21 **Složení domácnosti a dluh na platbách za energie v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
domácnost jednotlivce - muž	27 853	447 820	6 643	482 316
	5,8 %	92,8 %	1,4 %	100,0 %
	17,7 %	10,9 %	22,6 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	22 004	675 614	10 962	708 580
	3,1 %	95,3 %	1,5 %	100,0 %
	14,0 %	16,5 %	37,4 %	16,5 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	ano	ne	netýká se	celkem
1 dospělá osoba s 1 dítětem	9256	102 023	522	111 801
	8,3 %	91,3 %	0,5 %	100,0 %
	5,9 %	2,5 %	1,8 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	2182	45 904	0	48 086
	4,5 %	95,5 %	0,0 %	100,0 %
	1,4 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	2 788	7 995	0	10 783
	25,9 %	74,1 %	0,0 %	100,0 %
	1,8 %	0,2 %	0,0 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	25 641	1 243 805	4 179	1 273 625
	2,0 %	97,7 %	0,3 %	100,0 %
	16,3 %	30,4 %	14,2 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	18 052	420 440	4 287	442 779
	4,1 %	95,0 %	1,0 %	100,0 %
	11,5 %	10,3 %	14,6 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	15 238	483 257	1 273	499 768
	3,0 %	96,7 %	0,3 %	100,0 %
	9,7 %	11,8 %	4,3 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	4 311	93 518	264	98 093
	4,4 %	95,3 %	0,3 %	100,0 %
	2,7 %	2,3 %	0,9 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	12 156	270 043	1 208	283 407
	4,3 %	95,3 %	0,4 %	100,0 %
	7,7 %	6,6 %	4,1 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	11 636	149 752	0	161 388
	7,2 %	92,8 %	0,0 %	100,0 %
	7,4 %	3,7 %	0,0 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	1 323	91 910	0	93 233
	1,4 %	98,6 %	0,0 %	100,0 %
	0,8 %	2,2 %	0,0 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	3 142	41 469	0	44 611
	7,0 %	93,0 %	0,0 %	100,0 %
	2,0 %	1,0 %	0,0 %	1,0 %
ostatní domácnosti	1 389	22 641	0	24 030
	5,8 %	94,2 %	0,0 %	100,0 %
	0,9 %	0,6 %	0,0 %	0,6 %
celkem	156 971	4 096 191	29 338	4 282 500
	3,7 %	95,6 %	0,7 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Z hlediska složení domácností se dluh za energie v posledních 12 měsících vyskytoval častěji než bychom vzhledem k jejich zastoupení v celé populaci očekávali u domácností osamělých rodičů s dětmi a u domácností jednotlivců - mužů.

Tabulka č. 3.22 **Dluh na splátkách hypotéky v posledních 12 měsících**

	četnost	%
ano	17 263	0,4
ne	594 212	13,9
netýká se	3 671 024	85,7
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Dluh na splátkách je mezi sledovanými dluhy během posledních 12 měsíců nejméně frekventovaným. Tato situace se týkala jen 0,4 % všech domácností.

Tabulka č. 3.23 **Druh bydlení dle právního důvodu užívání a dluh na splátkách hypotéky v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
dům ve vlastnictví	10 087	289 441	1 353 491	1 653 019
	0,6 %	17,5 %	81,9 %	100,0 %
	58,4 %	48,7 %	36,9 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	5 669	266 476	984 499	1 256 644
	0,5 %	21,2 %	78,3 %	100,0 %
	32,8 %	44,8 %	26,8 %	29,3 %
družstevní	1 506	38 296	386 362	426 164
	0,4 %	9,0 %	90,7 %	100,0 %
	8,7 %	6,4 %	10,5 %	10,0 %
pod/nájem	0	0	775 862	775 862
	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	21,1 %	18,1 %
u příbuzných, známých apod.	0	0	169 127	169 127
	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	4,6 %	3,9 %
služební, domovnícký	0	0	1 682	1 682
	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	17 262	594 213	3 671 023	4 282 498
	0,4 %	13,9 %	85,7 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Do dluhu se splátkou hypotéky se během posledních 12 měsíců nejčastěji dostávali majitelé domů, a naopak nejméně často domácnosti bydlící v družstevních bytech.

Tabulka č. 3.24 **Složení domácnosti a dluh na splátkách hypotéky v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
domácnost jednotlivce - muž	2 350	49 691	430 274	482 315
	0,5 %	10,3 %	89,2 %	100,0 %
	13,6 %	8,4 %	11,7 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	758	26 220	681 602	708 580
	0,1 %	3,7 %	96,2 %	100,0 %
	4,4 %	4,4 %	18,6 %	16,5 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	1 457	13 810	96 533	111 800
	1,3 %	12,4 %	86,3 %	100,0 %
	8,4 %	2,3 %	2,6 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	400	8 980	38 706	48 086
	0,8 %	18,7 %	80,5 %	100,0 %
	2,3 %	1,5 %	1,1 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	854	782	9 146	10 782
	7,9 %	7,3 %	84,8 %	100,0 %
	4,9 %	0,1 %	0,2 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	2 634	92 178	1 178 812	1 273 624
	0,2 %	7,2 %	92,6 %	100,0 %
	15,3 %	15,5 %	32,1 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	4 741	119 836	318 202	442 779
	1,1 %	27,1 %	71,9 %	100,0 %
	27,5 %	20,2 %	8,7 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	1 352	171 353	327 063	499 768
	0,3 %	34,3 %	65,4 %	100,0 %
	7,8 %	28,8 %	8,9 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	599	31 140	66 355	98 094
	0,6 %	31,7 %	67,6 %	100,0 %
	3,5 %	5,2 %	1,8 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	733	34 063	248 610	283 406
	0,3 %	12,0 %	87,7 %	100,0 %
	4,2 %	5,7 %	6,8 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	474	26 522	134 393	161 389
	0,3 %	16,4 %	83,3 %	100,0 %
	2,7 %	4,5 %	3,7 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	911	11 037	81 286	93 234
	1,0 %	11,8 %	87,2 %	100,0 %
	5,3 %	1,9 %	2,2 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	0	5 101	39 509	44 610
	0,0 %	11,4 %	88,6 %	100,0 %
	0,0 %	0,9 %	1,1 %	1,0 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	ano	ne	netýká se	celkem
ostatní domácnosti	0	3 499	20 531	24 030
	0,0 %	14,6 %	85,4 %	100,0 %
	0,0 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %
celkem	17 263	594 212	3 671 022	4 282 497
	0,4 %	13,9 %	85,7 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Nejčastěji, vzhledem ke svému zastoupení v celé populaci, se se splátkou hypotéky v posledních 12 měsících dostávaly domácnosti osamělých rodičů s dětmi.

Tabulka č. 3.25 **Dluh na splátkách půjček a úvěrů v posledních 12 měsících**

	četnost	%
ano	60 831	1,4
ne	559 808	13,1
netýká se	3 661 860	85,5
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Do dluhu u splátek půjček a úvěrů se v posledních 12 měsících dostalo 1,4 % všech domácností.

Tabulka č. 3.26 **Složení domácnosti a dluh splátkách půjček a úvěrů v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
domácnost jednotlivce - muž	5 488	40 287	436 540	482 315
	1,1 %	8,4 %	90,5 %	100,0 %
	9,0 %	7,2 %	11,9 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	3 607	37 078	667 894	708 579
	0,5 %	5,2 %	94,3 %	100,0 %
	5,9 %	6,6 %	18,2 %	16,5 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	3 482	15 206	93 112	111 800
	3,1 %	13,6 %	83,3 %	100,0 %
	5,7 %	2,7 %	2,5 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	1 195	11 427	35 464	48 086
	2,5 %	23,8 %	73,8 %	100,0 %
	2,0 %	2,0 %	1,0 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	414	2 339	8 030	10 783
	3,8 %	21,7 %	74,5 %	100,0 %
	0,7 %	0,4 %	0,2 %	0,3 %

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

pokračování tabulky

	ano	ne	netýká se	celkem
2 dospělé osoby bez dětí	10 609	117 442	1 145 574	1 273 625
	0,8 %	9,2 %	89,9 %	100,0 %
	17,4 %	21,0 %	31,3 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	13 268	98 830	330 681	442 779
	3,0 %	22,3 %	74,7 %	100,0 %
	21,8 %	17,7 %	9,0 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	7 884	106 998	384 886	499 768
	1,6 %	21,4 %	77,0 %	100,0 %
	13,0 %	19,1 %	10,5 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	791	23 996	73 307	98 094
	0,8 %	24,5 %	74,7 %	100,0 %
	1,3 %	4,3 %	2,0 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	5 425	40 682	237 300	283 407
	1,9 %	14,4 %	83,7 %	100,0 %
	8,9 %	7,3 %	6,5 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/dětmi	5 001	32 490	123 898	161 389
	3,1 %	20,1 %	76,8 %	100,0 %
	8,2 %	5,8 %	3,4 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	1 221	17 178	74 835	93 234
	1,3 %	18,4 %	80,3 %	100,0 %
	2,0 %	3,1 %	2,0 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/dětmi	2 447	10 629	31 534	44 610
	5,5 %	23,8 %	70,7 %	100,0 %
	4,0 %	1,9 %	0,9 %	1,0 %
ostatní domácnosti	0	5 226	18 804	24 030
	0,0 %	21,7 %	78,3 %	100,0 %
	0,0 %	0,9 %	0,5 %	0,6 %
celkem	60 832	559 808	3 661 859	4 282 499
	1,4 %	13,1 %	85,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Podobně jako v případě jiných dluhů i zde platí, že, vzhledem ke svému zastoupení v celé populaci, u splátek půjček a úvěrů se do dluhů v posledních 12 měsících dostávaly nejčastěji domácnosti osamělých rodičů s dětmi.

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

Tabulka č. 3.27 **Druh bydlení dle právního důvodu užívání a dluh na splátkách půjček a úvěrů v posledních 12 měsících (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	ano	ne	netýká se	celkem
dům ve vlastnictví	12 023	190 966	1 450 030	1 653 019
	0,7 %	11,6 %	87,7 %	100,0 %
	19,8 %	34,1 %	39,6 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	12 586	155 319	1 088 740	1 256 645
	1,0 %	12,4 %	86,6 %	100,0 %
	20,7 %	27,7 %	29,7 %	29,3 %
družstevní	2 745	67 513	355 907	426 165
	0,6 %	15,8 %	83,5 %	100,0 %
	4,5 %	12,1 %	9,7 %	10,0 %
pod/nájem	32 178	122 936	620 748	775 862
	4,1 %	15,8 %	80,0 %	100,0 %
	52,9 %	22,0 %	17,0 %	18,1 %
u příbuzných, známých apod.	1 298	22 505	145 324	169 127
	0,8 %	13,3 %	85,9 %	100,0 %
	2,1 %	4,0 %	4,0 %	3,9 %
služební, domovnícký	0	570	1 112	1 682
	0,0 %	33,9 %	66,1 %	100,0 %
	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %
celkem	60 830	559 809	3 661 861	4 282 500
	1,4 %	13,1 %	85,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Domácnosti bydlící v pod/nájmu tvoří 18,1 % všech domácností, ale současně 52,9 % těch domácností, které se v posledních 12 měsících dostaly do dluhu se splátkami půjček a úvěrů.

Tabulka č. 3.28 **Výskyt dluhů v domácnostech v posledních 12 měsících dle právního důvodu užívání bydlení (četnosti, celková %)**

	pod/nájem (n=775862)		byt ve vlastnictví bez hypotéky (n=1370861)		dům ve vlastnictví bez hypotéky (n=1353491)	
	dluhy na platbách za energie	dluhy na splátkách půjček a úvěrů	dluhy na platbách za energie	dluhy na splátkách půjček a úvěrů	dluhy na platbách za energie	dluhy na splátkách půjček a úvěrů
dluhy na nájemném	52 650 6,8 %	18 975 2,4 %	11 599 0,8 %	1 926 0,1 %	0 0,0 %	0 0,0 %
dluhy na platbách za energie		15 215 2,0 %		3 942 0,3 %		5 850 0,4 %
			byt ve vlastnictví s hypotékou (n=311947)		dům ve vlastnictví s hypotékou (n=299528)	
dluhy na splátkách hypotéky			2 154 0,7 %	2 024 0,6 %	6 786 0,2 %	2 464 0,8 %
dluhy na platbách za energie				3 714 1,2 %		3 599 1,2 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Tento rozbor přibližuje podíly domácností, ve kterých došlo v posledních 12 měsících ke kumulaci více typů dluhů. Nejčastěji k takové kumulaci docházelo v domácnostech pod/nájemníků. U 6,8 % z nich se v posledních 12 měsících vyskytl současně dluh na nájemném a dluh na platbách za energie.

3.3 Shrnutí

- 9,9 % všech českých domácností, tj. 422 679 domácností tvořených 639 402 dospělými osobami a 245 856 nezaopatřenými dětmi, vynakládá na bydlení více než 30 % svých disponibilních příjmů a současně jejich reziduální příjmy nejsou vyšší než 1,6násobek jejich životního minima.
- 8,2 % všech českých domácností, tj. 352 881 domácností tvořených 513 434 dospělými osobami a 166 628 nezaopatřenými dětmi, vynakládá na bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů a současně jejich reziduální příjmy nejsou vyšší než 1,6násobek jejich životního minima.
- Domácnosti bydlící v pod/nájmu tvoří 52,2 % domácností, jejichž náklady na bydlení jsou vyšší než 30 % jejich disponibilních příjmů a současně reziduální příjmy jsou nižší než jejich životní minimum.
- 92,6 % domácností s reziduálními příjmy do výše jejich životního minima vynakládá na bydlení více než 40 % svých disponibilních příjmů.
- Domácnosti bydlící v pod/nájmu tvoří 55,0 % domácností, jejichž náklady na bydlení jsou vyšší než 40 % jejich disponibilních příjmů a současně reziduální příjmy jsou nižší než jejich životní minimum.

3. Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení

- U domácností bydlících v pod/nájmu docházelo v posledních 12 měsících častěji ke kumulaci dluhů než u jiných domácností.

4. Struktura domácností bydlících v ubytovnách

V této části rozebíráme údaje z databáze domácností pobírajících doplatek na bydlení. Jde o data o příjemcích doplatku na bydlení a jejich domácnostech za období prosinec 2014.

Tabulka č. 4.1 **Struktura domácností pobírajících doplatek na bydlení**

	četnost	%
domácnost jednotlivce	34 973	48,6
1 dosp. s 1 dítětem	8 812	12,3
1 dosp. se 2 dětmi	5 570	7,7
1 dosp. se 3 a více dětmi	2 998	4,2
2 dosp. bez dětí	5 481	7,6
2 dosp. s 1 dítětem	3 847	5,4
2 dosp. se 2 dětmi	3 551	4,9
2 dosp. se 3 a více dětmi	3 987	5,5
ostatní	2 678	3,7
celkem	71 897	100,0

Zdroj: databáze příjemců doplatku na bydlení

V prosinci 2014 pobíralo doplatek na bydlení celkem 71 897 domácností, z nichž 48,6 % tvořily domácnosti jednotlivců a 24,2 % domácnosti osamělých rodičů s dítětem či dětmi. Dalších 15,8 % tvořily domácnosti dvou dospělých osob a dítěte či dětí.

Tabulka č. 4.2 **Struktura domácností pobírajících doplatek na bydlení dle počtu dospělých a nezletilých dětí (absolutní počty)**

počet dospělých	počet nezaopatřených dětí					celkem
	0	1	2	3	4 a více	
0	0	320	23	1	0	344
1	34 973	8 812	5 570	1 987	1 011	52 353
2	5 481	3 847	3 551	2 192	1 795	16 866
3	642	469	358	189	201	1 859
4	107	107	75	41	56	386
5	20	13	8	17	11	69
6	5	3	1	0	8	17
7	1	0	0	0	1	2
9	0	0	0	0	1	1
celkem	41 229	13 571	9 586	4 427	3 084	71 897

Zdroj: databáze příjemců doplatku na bydlení

4. Struktura domácností bydlících v ubytovnách

V souboru příjemců dávky v prosinci 2014 se vyskytuje 344 případů, kdy dávku pobírají přímo nezletilé děti, které v databázi figurují jako domácnosti nezletilých dětí bez přítomnosti dospělých osob. Tyto nezletilé děti se v době, ke které jsou naše data platná, pravděpodobně nacházely v institucionální péči.

Tabulka č. 4.3 **Struktura domácností pobírajících doplatek na bydlení dle právního důvodu užívání bydlení**

	četnost	%
vlastnická	1 451	2,0
družstevní	1 997	2,8
nájemní	38 638	54,3
jiná	29 108	40,9
bez přístřeší	18	0,0
celkem	71 212	100,0

Zdroj: databáze příjemců doplatku na bydlení

Nejčastějšími příjemci doplatku na bydlení jsou domácnosti bydlící v nájemním bydlení. Tvoří 54,3% celého souboru. Druhou významnou kategorií jsou osoby a domácnosti v jiné formě bydlení, která je vedle institucionální péče z významné části tvořena obyvateli ubytoven. Z dlouhodobých zkušeností s rozбором databáze příjemců doplatku na bydlení vyplývá, že do 5 % z kategorie nazvané „jiná“ tvoří osoby v azylových domech a jiných pobytových zařízeních (například domovech pro seniory) a zbytek jiné nestandardní formy bydlení. V rámci nestandardních forem bydlení tvoří osoby a domácnosti v ubytovnách přibližně 80 %. Pro prosinec 2014 by pak platilo, že kategorie „jiná“ sestává z následujících případů: cca 1 400 domácností bydlí v azylových domech a jiných pobytových zařízeních; další až cca 22 000 domácností žije na ubytovnách a zbývajících přibližně 5 500 domácností bydlí v jiných nestandardních formách.

Velmi výjimečně jsou příjemci této dávky osoby bez přístřeší. V prosinci 2014 činily v databázi pouhých 18 příjemců doplatku na bydlení osoby bez přístřeší.

4. Struktura domácností bydlicích v ubytovnách

Tabulka č. 4.4 **Struktura dle složení domácností pobírajících doplatek na bydlení a dle právního důvodu užívání bydlení**

	vlastnická	družstevní	nájemní	jiná	bez přístřeší	celkem
domácnost jednotlivce	908	1 238	12 831	19 603	13	34 593
	2,6 %	3,6 %	37,1 %	56,7 %	0,0 %	100,0 %
	62,6 %	62,0 %	33,2 %	67,3 %	72,2 %	48,6 %
1 dosp. s 1 dítětem	155	297	6 061	2 232	1	8 746
	1,8 %	3,4 %	69,3 %	25,5 %	0,0 %	100,0 %
	10,7 %	14,9 %	15,7 %	7,7 %	5,6 %	12,3 %
1 dosp. se 2 dětmi	91	103	3 940	1 383	1	5 518
	1,6 %	1,9 %	71,4 %	25,1 %	0,0 %	100,0 %
	6,3 %	5,2 %	10,2 %	4,8 %	5,6 %	7,7 %
1 dosp. se 3 a více dětmi	16	25	2 144	786	0	2 971
	0,5 %	0,8 %	72,2 %	26,5 %	0,0 %	100,0 %
	1,1 %	1,3 %	5,5 %	2,7 %	0,0 %	4,2 %
2 dosp. bez dětí	117	147	3 266	1 904	1	5 435
	2,2 %	2,7 %	60,1 %	35,0 %	0,0 %	100,0 %
	8,1 %	7,4 %	8,5 %	6,5 %	5,6 %	7,6 %
2 dosp. s 1 dítětem	50	55	2 722	988	0	3 815
	1,3 %	1,4 %	71,3 %	25,9 %	0,0 %	100,0 %
	3,4 %	2,8 %	7,0 %	3,4 %	0,0 %	5,4 %
2 dosp. se 2 dětmi	44	52	2 637	791	1	3 525
	1,2 %	1,5 %	74,8 %	22,4 %	0,0 %	100,0 %
	3,0 %	2,6 %	6,8 %	2,7 %	5,6 %	5,0 %
2 dosp. se 3 a více dětmi	27	32	3 032	857	0	3 948
	0,7 %	0,8 %	76,8 %	21,7 %	0,0 %	100,0 %
	1,9 %	1,6 %	7,8 %	2,9 %	0,0 %	5,5 %
ostatní	43	48	2 005	564	1	2 661
	1,6 %	1,8 %	75,3 %	21,2 %	0,0 %	100,0 %
	3,0 %	2,4 %	5,2 %	1,9 %	5,6 %	3,7 %
celkem	1 451	1 997	38 638	29 108	18	71 212
	2,0 %	2,8 %	54,3 %	40,9 %	0,0 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: databáze příjemců doplatku na bydlení

Významnou část domácností v kategorii bydlení označené jako „jiná“ tvoří domácnosti jednotlivců (56,7%).

4. Struktura domácností bydlících v ubytovnách

Tabulka č. 4.5 **Počet dospělých osob a dětí v domácnostech bydlících v kategorii „jiná“ (četnosti)**

počet dětí v domácn.	počet dospělých v domácnosti							počet dětí
	0	1	2	3	4	5	celkem	
0	0	19 603	1 904	126	14	1	21 648	0
1	186	2 232	988	79	14	1	3 500	3 500
2	5	1 383	791	63	9	0	2 251	4 502
3	0	525	497	27	2	1	1 052	3 156
4	0	177	214	11	4	0	406	1 624
5	0	62	89	7	0	0	158	790
6	0	17	32	4	2	1	56	336
7	0	4	14	2	2	0	22	154
8	0	1	9	2	0	0	12	96
9	0	0	1	0	0	0	1	9
10	0	0	1	1	0	0	2	20
celkem	191	24 004	4 540	322	47	4	29 108	14 187
počet dospělých	0	24 004	9 080	966	188	20	34 258	48 445

Zdroj: databáze příjemců doplatku na bydlení

Ve 29 108 domácnostech bydlících v kategorii „jiná“, jejíž převážnou většinu tvoří obyvatelé ubytoven, žije 34 258 dospělých a 14 187 nezletilých dětí. Celkem tedy tuto kategorii tvoří 48 445 osob.

4.1 Shrnutí

- V nejrůznějších formách nestandardního bydlení v prosinci 2014 žilo 29 108 domácností příjemců doplatku na bydlení, což představuje cca 48 445 osob.
- Přibližně 22 000 domácností příjemců doplatku na bydlení žilo v tomto období na ubytovnách.

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

Jako domácnosti bydlící v nevyhovujícím bydlení identifikujeme osoby, které v rámci šetření EU-SILC 2013 s druhem bydlení, ve kterém žijí, spojují tyto problémy (dotazník SILC-B, otázka B5):

- zatéká střechou, má vlhké zdi, podlahy, základy nebo shnilá okna, rámy, podlahy nebo
- byt je příliš malý, je v něm nedostatek místa.

Vzhledem k neexistenci oficiální definice přelidněného bytu vycházíme z neoficiální definice navržené Kuchařovou et al. (2015: 147) a jako domácnosti bydlící v přelidněném bytě identifikujeme ty, které bydlí v bytech:

- kde připadají více než 2 osoby na jednu obytnou místnost;
- kde je obytná plocha menší než 10m² na osobu.

5.1 Domácnosti bydlící v nevyhovujících podmínkách

Tabulka č. 5.1 **Výskyt nevyhovujících podmínek v bytě či domě**

	zatékání střechou, vlhkost v bytě		nedostatek místa	
	četnost	%	četnost	%
ano	397 979	9,3	278 041	6,5
ne	3 884 520	90,7	4 004 457	93,5
celkem	4 282 499	100,0	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Z uvedených nevyhovujících podmínek se častěji vyskytuje zatékání střechou či vlhkost v bytě (9,3 %) než subjektivně pocítovaný nedostatek místa v bytě či domě (6,5 %).

Tabulka č. 5.2 **Složení domácnosti a nevyhovující podmínky v bytě či domě (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	zatékání střechou, vlhkost v bytě		nedostatek místa		celkem
	ano	ne	ano	ne	
domácnost jednotlivce - muž	41 727	440 588	24 096	458 219	482 315
	8,7 %	91,3 %	5,0 %	95,0 %	100,0 %
	10,5 %	11,3 %	8,7 %	11,4 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	60 201	648 378	17 728	690 851	708 579
	8,5 %	91,5 %	2,5 %	97,5 %	100,0 %
	15,1 %	16,7 %	6,4 %	17,3 %	16,5 %

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

pokračování tabulky

	zatékání střechou, vlhkost v bytě		nedostatek místa		celkem
	ano	ne	ano	ne	
1 dospělá osoba s 1 dítětem	12 149	99 651	10 350	101 451	111 801
	10,9 %	89,1 %	9,3 %	90,7 %	100,0 %
	3,1 %	2,6 %	3,7 %	2,5 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	6 538	41 549	3 794	44 292	48 086
	13,6 %	86,4 %	7,9 %	92,1 %	100,0 %
	1,6 %	1,1 %	1,4 %	1,1 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	2 029	8 754	2 183	8 600	10 783
	18,8 %	81,2 %	20,2 %	79,8 %	100,0 %
	0,5 %	0,2 %	0,8 %	0,2 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	103 141	1 170 484	53 204	1 220 421	1 273 625
	8,1 %	91,9 %	4,2 %	95,8 %	100,0 %
	25,9 %	30,1 %	19,1 %	30,5 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	37 772	405 006	43 953	398 826	442 779
	8,5 %	91,5 %	9,9 %	90,1 %	100,0 %
	9,5 %	10,4 %	15,8 %	10,0 %	10,3 %
2 dospělé osoby se 2 dětmi	49 782	449 986	56 368	443 399	499 767
	10,0 %	90,0 %	11,3 %	88,7 %	100,0 %
	12,5 %	11,6 %	20,3 %	11,1 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	12 682	85 411	17 558	80 536	98 094
	12,9 %	87,1 %	17,9 %	82,1 %	100,0 %
	3,2 %	2,2 %	6,3 %	2,0 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	27 196	256 210	10 122	273 284	283 406
	9,6 %	90,4 %	3,6 %	96,4 %	100,0 %
	6,8 %	6,6 %	3,6 %	6,8 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/děťmi	17 500	143 889	22 720	138 669	161 389
	10,8 %	89,2 %	14,1 %	85,9 %	100,0 %
	4,4 %	3,7 %	8,2 %	3,5 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	13 670	79 564	6 245	86 989	93 234
	14,7 %	85,3 %	6,7 %	93,3 %	100,0 %
	3,4 %	2,0 %	2,2 %	2,2 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/děťmi	8 070	36 541	4 576	40 034	44 610
	18,1 %	81,9 %	10,3 %	89,7 %	100,0 %
	2,0 %	0,9 %	1,6 %	1,0 %	1,0 %
ostatní domácnosti	5 522	18 508	5 143	18 886	24 029
	23,0 %	77,0 %	21,4 %	78,6 %	100,0 %
	1,4 %	0,5 %	1,8 %	0,5 %	0,6 %

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

pokračování tabulky

	zatékání střechou, vlhkost v bytě		nedostatek místa		celkem
	ano	ne	ano	ne	
celkem	397 979	3 884 519	278 040	4 004 457	4 282 497
	9,3 %	90,7 %	6,5 %	93,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Četnost výskytu zatékání střechou či výskytu vlhkosti podle složení domácností v zásadě koresponduje s četností výskytu jednotlivých druhů domácností. U hodnocení velikosti bytu platí, že pravděpodobnost výskytu subjektivního pocitu nedostatku místa se zvyšuje s přítomností dítěte či dětí v domácnosti.

Tabulka č. 5.3 **Druh bydlení dle právního důvodu užívání a nevyhovující podmínky v bytě či domě (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	zatékání střechou, vlhkost v bytě		nedostatek místa		celkem
	ano	ne	ano	ne	
dům ve vlastnictví	191 323	1 461 696	45 374	1 607 645	1 653 019
	11,6 %	88,4 %	2,7 %	97,3 %	100,0 %
	48,1 %	37,6 %	16,3 %	40,1 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	61 417	1 195 228	77 934	1 178 710	1 256 644
	4,9 %	95,1 %	6,2 %	93,8 %	100,0 %
	15,4 %	30,8 %	28,0 %	29,4 %	29,3 %
družstevní	17 805	408 359	31 599	394 565	426 164
	4,2 %	95,8 %	7,4 %	92,6 %	100,0 %
	4,5 %	10,5 %	11,4 %	9,9 %	10,0 %
pod/nájem	111 912	663 949	115 697	660 165	775 862
	14,4 %	85,6 %	14,9 %	85,1 %	100,0 %
	28,1 %	17,1 %	41,6 %	16,5 %	18,1 %
u příbuz., známých apod.	15 522	153 605	7 437	161 690	169 127
	9,2 %	90,8 %	4,4 %	95,6 %	100,0 %
	3,9 %	4,0 %	2,7 %	4,0 %	3,9 %
služební, domovnícký	0	1 682	0	1 682	1 682
	0,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	397 979	3 884 519	278 041	4 004 457	4 282 498
	9,3 %	90,7 %	6,5 %	93,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

Z hlediska právního důvodu užívání bydlení se zatékání střechou a vlhkost v bytě častěji vyskytují v domech ve vlastnictví a v pod/nájemch. Subjektivní nedostatek místa se nejčastěji vyskytuje v pod/nájemním bydlení.

5.2 Struktura domácností žijících v přelidněném bytě

Pro možnost získání celkového kontextu problematiky přelidnění v této části nejdříve nabízíme rozbor velikosti bydlení z hlediska celkové obytné plochy bytu a počtu obytných místností. Posléze je proveden rozbor indikátorů představených v úvodu této kapitoly.

Tabulka č. 5.4 **Celková plocha bytu v m² a počet obytných místností (bez kuchyně) dle složení domácnosti (průměr)**

	celková plocha bytu		počet obytných místností (bez kuchyně)	
	průměr	N	průměr	N
domácnost jednotlivce - muž	63,3	482 315	2,7	482 315
domácnost jednotlivce - žena	60,7	708 580	2,7	708 580
1 dospělá osoba s 1 dítětem	67,9	111 801	2,9	111 801
1 dospělá osoba se 2 dětmi	81,6	48 086	3,4	48 086
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	70,4	10 783	3,3	10 783
2 dospělé osoby bez dětí	76,3	1 273 625	3,3	1 273 625
2 dospělé osoby s 1 dítětem	82,9	442 779	3,5	442 779
2 dospělé osoby se 2 dětmi	94,4	499 768	3,9	499 768
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	102,0	98 094	4,2	98 094
3 dospělé osoby bez dětí	92,7	283 406	4,1	283 406
3 dospělé osoby s dítětem/ dětmi	100,5	161 389	4,4	161 389
4 dospělé osoby bez dětí	105,5	93 234	4,5	93 234
4 dospělé osoby s dítětem/ dětmi	111,2	44 611	4,7	44 611
ostatní domácnosti	100,6	24 030	4,8	24 030
celkem	78,6	4 282 499	3,4	4 282 499

Zdroj: EU-SILC 2013

Pro zkoumaný soubor domácností platí, že s rostoucím počtem osob v domácnosti roste jak obytná plocha bytu, tak počet obytných místností. V ČR má dům či byt průměrnou rozlohu 78,6 m² a sestává z 3,4 obytných místností. Jak je patrné z pozdějších rozborů, tyto hodnoty, tedy jak výměra, tak počet obytných místností, jsou do značné míry ovlivněny velikostí domů.

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

Tabulka č. 5.5 **Obytná plocha na 1 místnost a na 1 osobu dle složení domácnosti (průměr)**

	obytná plocha na 1 místnost		obytná plocha na 1 osobu	
	průměr	N	průměr	N
domácnost jednotlivce - muž	24,6	482 315	63,3	482 315
domácnost jednotlivce - žena	24,0	708 580	60,7	708 580
1 dospělá osoba s 1 dítětem	24,3	111 801	33,9	111 801
1 dospělá osoba se 2 dětmi	24,4	48 086	27,2	48 086
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	21,8	10 783	17,3	10 783
2 dospělé osoby bez dětí	23,7	1 273 625	38,1	1 273 625
2 dospělé osoby s 1 dítětem	24,3	442 779	27,6	442 779
2 dospělé osoby se 2 dětmi	24,7	499 768	23,6	499 768
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	24,8	98 094	19,8	98 094
3 dospělé osoby bez dětí	23,3	283 406	30,9	283 406
3 dospělé osoby s dítětem/děťmi	23,1	161 389	23,5	161 389
4 dospělé osoby bez dětí	23,4	93 234	26,4	93 234
4 dospělé osoby s dítětem/děťmi	23,8	44 611	20,3	44 611
ostatní domácnosti	21,6	24 030	17,6	24 030
celkem	24,0	4 282 499	39,6	4 282 499

Zdroj: EU-SILC 2013

Průměrná obytná místnost má plochu 24 m² a na jednu osobu připadá v průměru obytná plocha 39,6 m².

Tabulka č. 5.6 **Celková plocha bytu v m² a počet obytných místností (bez kuchyně) dle právního důvodu užívání bydlení (průměr)**

	celková plocha bytu		počet obytných místností (bez kuchyně)	
	průměr	N	průměr	N
dům ve vlastnictví	102,0	1 653 019	4,3	1 653 019
byt ve vlastnictví	66,1	1 256 645	3,0	1 256 645
družstevní	63,5	426 164	2,8	426 164
pod/nájem	59,2	775 862	2,5	775 862
u příbuzných, známých apod.	69,7	169 127	3,1	169 127
služební, domovníký	46,8	1 682	2,7	1 682
celkem	78,6	4 282 499	3,4	4 282 499

Zdroj: EU-SILC 2013

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

Z tohoto rozboru je patrné, jak velký rozdíl existuje v ČR mezi velikostí bytu a domu. Zatímco průměrný dům má rozlohu větší než 100 m² a více než 4 obytné místnosti, byty mají, v závislosti na právním důvodu užívání, o 35 až 40 m² menší rozlohu a až o téměř 2 obytné místnosti méně.

Tabulka č. 5.7 **Obytná plocha na 1 místnost a na 1 osobu dle právního důvodu užívání bydlení (průměr)**

	obytná plocha na 1 místnost		obytná plocha na 1 osobu	
	průměr	N	průměr	N
dům ve vlastnictví	24,4	1 653 019	45,4	1 653 019
byt ve vlastnictví	23,1	1 256 645	37,0	1 256 645
družstevní	23,4	426 164	34,2	426 164
pod/nájem	24,8	775 862	32,8	775 862
u příbuzných, známých apod.	23,6	169 127	46,9	169 127
služební, domovnícký	19,2	1 682	46,8	1 682
celkem	24,0	4 282 499	39,6	4 282 499

Zdroj: EU-SILC 2013

Zároveň ale platí, že průměrná rozloha obytných místností se v jednotlivých kategoriích, s výjimkou služebních a domovníckých bytů, výrazně neliší. Vzhledem k velikosti domů však platí, že zde připadá na jednu osobu v průměru větší plocha než v ostatních kategoriích bydlení.

Tabulka č. 5.8 **Indikátory přelidnění**

	četnost	%
do 2 osob na obytn. místnost	4 252 804	99,3
více než 2 osoby na obytn. místnost	29 694	0,7
celkem	4 282 499	100,0
méně než 10 m ² na osobu	23 223	0,5
více než 10 m ² na osobu	4 259 275	99,5
celkem	4 282 499	100,0

Zdroj: EU-SILC 2013

Podle indikátorů definovaných v úvodu této kapitoly se v situaci přelidnění v důsledku více než 2 osob na jednu obytnou místnost ocitá 0,7 % domácností a v důsledku obytné plochy připadající na jednu osobu menší než 10 m² dokonce jen 0,5 % domácností.

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

Tabulka č. 5.9 **Vztah mezi různými formami přelidnění**

	méně než 10 m ² na osobu	více než 10 m ² na osobu	celkem
do 2 osob na obytnou místnost	9 888	4 242 916	4 252 804
	0,2 %	99,8 %	100,0 %
	42,6 %	99,6 %	99,3 %
více než 2 osoby na obytnou místnost	13 335	16 359	29 694
	44,9 %	55,1 %	100,0 %
	57,4 %	0,4 %	0,7 %
celkem	23 223	4 259 275	4 282 498
	0,5 %	99,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Obě uvedené formy přelidnění nacházíme současně v 13 335 domácnostech.

Tabulka č. 5.10 **Složení domácnosti a míry přelidněnosti (počet osob na obytnou místnost a počet m² na osobu) (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	počet osob na obytnou místnost		počet m ² na osobu		celkem
	do 2 osob na obytnou místnost	více než 2 osoby na obytnou místnost	méně než 10 m ² na osobu	více než 10 m ² na osobu	
domácnost jednotlivce - muž	482 315	0	0	482 315	482 315
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	11,3 %	0,0 %	0,0 %	11,3 %	11,3 %
domácnost jednotlivce - žena	708 580	0	0	708 580	708 580
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	16,7 %	0,0 %	0,0 %	16,6 %	16,5 %
1 dospělá osoba s 1 dítětem	111 801	0	0	111 801	111 801
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	2,6 %	0,0 %	0,0 %	2,6 %	2,6 %
1 dospělá osoba se 2 dětmi	47 467	619	619	47 467	48 086
	98,7 %	1,3 %	1,3 %	98,7 %	100,0 %
	1,1 %	2,1 %	2,7 %	1,1 %	1,1 %
1 dospělá osoba se 3 a více dětmi	10 116	667	454	10 329	10 783
	93,8 %	6,2 %	4,2 %	95,8 %	100,0 %
	0,2 %	2,2 %	2,0 %	0,2 %	0,3 %
2 dospělé osoby bez dětí	1 273 625	0	1 634	1 271 991	1 273 625
	100,0 %	0,0 %	0,1 %	99,9 %	100,0 %
	29,9 %	0,0 %	7,0 %	29,9 %	29,7 %
2 dospělé osoby s 1 dítětem	438 861	3 918	1 663	441 116	442 779
	99,1 %	0,9 %	0,4 %	99,6 %	100,0 %
	10,3 %	13,2 %	7,2 %	10,4 %	10,3 %

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

pokračování tabulky

	počet osob na obytnou místnost		počet m ² na osobu		celkem
	do 2 osob na obyt. místnost	více než 2 osoby na obyt. místnost	méně než 10 m ² na osobu	více než 10 m ² na osobu	
2 dospělé osoby se 2 dětmi	498 502	1 266	2 524	497 244	499 768
	99,7 %	0,3 %	0,5 %	99,5 %	100,0 %
	11,7 %	4,3 %	10,9 %	11,7 %	11,7 %
2 dospělé osoby se 3 a více dětmi	88 830	9 263	5 463	92 631	98 094
	90,6 %	9,4 %	5,6 %	94,4 %	100,0 %
	2,1 %	31,2 %	23,5 %	2,2 %	2,3 %
3 dospělé osoby bez dětí	283 406	0	0	283 406	283 406
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	6,7 %	0,0 %	0,0 %	6,7 %	6,6 %
3 dospělé osoby s dítětem/děťmi	153 671	7 717	4 263	157 126	161 389
	95,2 %	4,8 %	2,6 %	97,4 %	100,0 %
	3,6 %	26,0 %	18,4 %	3,7 %	3,8 %
4 dospělé osoby bez dětí	93 234	0	0	93 234	93 234
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	2,2 %	0,0 %	0,0 %	2,2 %	2,2 %
4 dospělé osoby s dítětem/děťmi	39 551	5 060	5 853	38 758	44 611
	88,7 %	11,3 %	13,1 %	86,9 %	100,0 %
	0,9 %	17,0 %	25,2 %	0,9 %	1,0 %
ostatní domácnosti	22 846	1 184	751	23 279	24 030
	95,1 %	4,9 %	3,1 %	96,9 %	100,0 %
	0,5 %	4,0 %	3,2 %	0,5 %	0,6 %
celkem	4 252 805	29 694	23 224	4 259 277	4 282 501
	99,3 %	0,7 %	0,5 %	99,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Jako přelidněné se jeví především domácnosti s dětmi.

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

Tabulka č. 5.11 Druh bydlení dle právního důvodu užívání a míry přelidněnosti (počet osob na obytnou místnost a počet m² na osobu) (četnosti, řádková a sloupcová %)

	počet osob na obytnou místnost		počet m ² na osobu		celkem
	do 2 osob na obyt. místnost	více než 2 osoby na obyt. místnost	méně než 10 m ² na osobu	více než 10 m ² na osobu	
dům ve vlastnictví	1 648 844	4 175	3 981	1 649 038	1 653 019
	99,7 %	0,3 %	0,2 %	99,8 %	100,0 %
	38,8 %	14,1 %	17,1 %	38,7 %	38,6 %
byt ve vlastnictví	1 250 722	5 922	3 307	1 253 337	1 256 644
	99,5 %	0,5 %	0,3 %	99,7 %	100,0 %
	29,4 %	19,9 %	14,2 %	29,4 %	29,3 %
družstevní	422 605	3 560	1 078	425 087	426 165
	99,2 %	0,8 %	0,3 %	99,7 %	100,0 %
	9,9 %	12,0 %	4,6 %	10,0 %	10,0 %
pod/nájem	760 603	15 259	14 135	761 726	775 861
	98,0 %	2,0 %	1,8 %	98,2 %	100,0 %
	17,9 %	51,4 %	60,9 %	17,9 %	18,1 %
u příbuzných, známých a pod.	168 348	779	722	168 405	169 127
	99,5 %	0,5 %	0,4 %	99,6 %	100,0 %
	4,0 %	2,6 %	3,1 %	4,0 %	3,9 %
služební, domovnícký	1 682	0	0	1 682	1 682
	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
celkem	4 252 804	29 695	23 223	4 259 275	4 282 498
	99,3 %	0,7 %	0,5 %	99,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Z hlediska právního důvodu užívání jsou nejčastěji přelidněnými, z důvodu přítomnosti více než 2 osob na jednu obytnou místnost, byty pod/nájemní a družstevní. Z důvodu méně než 10 m² obytné plochy na osobu jsou v největší míře přelidněny byty pod/nájemní.

5. Struktura domácností žijících v nevyhovujícím bydlení

Tabulka č. 5.12 **Velikost sídla dle počtu obyvatel a míry přelidněnosti (počet osob na obytnou místnost a počet m² na osobu) (četnosti, řádková a sloupcová %)**

	počet osob na obytnou místnost		počet m ² na osobu		celkem
	do 2 osob na obyt. místnost	více než 2 osoby na obyt. místnost	méně než 10m ² na osobu	více než 10m ² na osobu	
do 1 999 obyv.	1 021 349	3 919	3 334	1 021 934	1 025 268
	99,6 %	0,4 %	0,3 %	99,7 %	100,0 %
	24,0 %	13,2 %	14,4 %	24,0 %	23,9 %
2 000 až 9 999 obyv.	878 838	7 071	7 365	878 544	885 909
	99,2 %	0,8 %	0,8 %	99,2 %	100,0 %
	20,7 %	23,8 %	31,7 %	20,6 %	20,7 %
10 000 až 99 999 obyv.	1 402 645	12 746	9 956	1 405 435	1 415 391
	99,1 %	0,9 %	0,7 %	99,3 %	100,0 %
	33,0 %	42,9 %	42,9 %	33,0 %	33,1 %
100 000 a více obyv.	949 972	5 959	2 568	953 363	955 931
	99,4 %	0,6 %	0,3 %	99,7 %	100,0 %
	22,3 %	20,1 %	11,1 %	22,4 %	22,3 %
celkem	4 252 804	29 695	23 223	4 259 276	4 282 499
	99,3 %	0,7 %	0,5 %	99,5 %	100,0 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: EU-SILC 2013

Oba indikátory přelidnění se nejčastěji vyskytují v obcích s 10 000 až 99 999 obyvateli, což je pochopitelné vzhledem k podílu, v jakém se na přelidnění podílí pod/nájemní bydlení.

5.3 Shrnutí

- Průměrná obytná plocha bytu či domu je 78,6 m² a sestává z 3,4 obytných místností.
- Obě formy přelidnění se nejčastěji vyskytují u pod/nájemního bydlení.

Závěr

Domácnosti ohrožené ztrátou bydlení jsme definovali jako domácnosti, které se ocitají v situaci, kdy jejich výdaje na bydlení přesahují 30 %, případně 40 % jejich disponibilních příjmů a jejich reziduální příjmy jsou pod hranicí 1,6násobku jejich životního minima.

V situaci, kdy náklady na bydlení přesahují 30 % disponibilních příjmů domácnosti a současně reziduální příjmy nepřesahují hranici 1,6násobku jejího životního minima se ocitá 9,9 % všech českých domácností (viz tab. 3.2). Vyjádřeno v absolutních počtech, jedná se o 422 679 domácností, které jsou tvořeny 639 402 dospělými členy a 245 856 nezletilými dětmi (viz tab. 3.12). Více než dvě pětiny těchto domácností (193 336) tvoří domácnosti jednotlivců a dalších 50 496 domácností osamělých rodičů. Domácnosti bezdětných párů v uvedené kategorii ohrožení ztrátou bydlení čítají 67 376. Podrobnější informace o struktuře domácností odpovídajících této definici ohrožení viz tab. 3.12.

V kategorii, kdy náklady na bydlení přesahují 40 % jejich disponibilních příjmů a současně reziduální příjmy nepřesahují hranici 1,6násobku jejího životního minima se ocitá 8,2 % všech českých domácností (viz tab. 3.4). V takto definované situaci ohrožení ztrátou bydlení tvoří domácnosti jednotlivců více než polovinu celého souboru (183 639). Osamělí rodiče představují 37 884 domácností. Podrobnější informace o struktuře domácností odpovídajících této definici ohrožení viz tab. 3.14.

Bezmála čtyři pětiny (77,9 %) českých domácností podle dat EU-SILC 2013 bydlí ve vlastním bytě či domě. V pod/nájemním bydlení žije 775 862 (18,1 %) domácností. Právě v pod/nájemní formě bydlení se v mnoha ohledech kumulují nejruznější rizikové jevy, které ve svých důsledcích mohou vést ke ztrátě bydlení.

Více než 40 % svých disponibilních příjmů vydává za bydlení 13,2 % všech domácností, mezi uživateli pod/nájemního bydlení je to však 51,8 % domácností. Reziduální příjem nepřesahuje výši 1,6násobku životního minima dané domácnosti u 11,2 % ze všech domácností. Mezi domácnostmi v pod/nájemním bydlení je to však 51,3 %.

Jedním z rizik jsou například nízké příjmy domácností, především pak v kombinaci s vysokými náklady na bydlení. Domácnosti bydlící v pod/nájemním bydlení představují 18,2 % všech domácností, ale současně 52,3 % domácností, které pobírají dávky v hmotné nouzi a dokonce 59,9 % domácností, které pobírají příspěvek na bydlení.

Domácnosti pod/nájemníků jsou také domácnostmi, kde nejčastěji dochází ke kumulaci dluhů. U 52 650 domácností došlo během posledních 12 měsíců před okamžikem šetření k souběhu situace, kdy dlužily jak na nájemném, tak na platbách za energie. V případě domácností užívajících jiné typy bydlení docházelo k souběhu dluhů významně méně často.

Specifickou ohroženou skupinu tvoří domácnosti příjemců doplatku na bydlení. V prosinci 2014 pobíralo tuto dávku 71 897 domácností, přičemž nejčastějšími příjemci této dávky byly domácnosti užívající nájemní bydlení (54,3 %). Druhou nejpočetnější skupinou jsou domácnosti spadající do kategorie „jiná“ (40,9 %), z nichž největší podíl tvoří domácnosti bydlící na ubytovnách.

Další kategorii ohrožených domácností tvoří domácnosti bydlící v nevyhovujícím bydlení. Nevyhovující bydlení je definováno jednak jako problémy se zatékáním

střechou, příp. vlhké zdi, nebo jako subjektivní pocit nedostatku místa. Problémy se zatékáním, příp. vlhkostí, se nejčastěji vyskytují u domů ve vlastnictví a také u pod/nájemního bydlení. U pod/nájemního bydlení se také častěji než jinde vyskytují potíže spojené s nedostatkem světla.

U pod/nájemního bydlení se také častěji než u jiných forem bydlení vyskytuje subjektivní pocit nedostatku místa v bytě.

Ve snaze vyhnout se čistě subjektivnímu hodnocení nedostatku místa či přelidnění, používáme dva neoficiální indikátory přelidnění:

- a) stav, kdy připadají více než 2 osoby na jednu obytnou místnost;
- b) stav, kdy je obytná plocha menší než 10 m² na osobu.

Takto definovaných přelidněných bytů je relativně málo. Jen v 0,7 % všech případů připadají více než 2 osoby na obytnou místnost a v 0,5 % všech případů připadá méně než 10 m² na osobu. V obou případech však pozorujeme silnou kumulaci obou jevů v pod/nájemním typu bydlení.

Výtahy z oponentských posudků

doc. PhDr. Pavel Kuchař, CSc.

Data, která monografie používá, jsou patrně jediná dostupná v potřebné kvalitě a struktuře. Je pak jasné, že pro autory bylo toto základním vodítkem, příležitostí i limity. Určitým problémem byl i odlišný charakter dvou použitých datových souborů - na jedné straně data z výběrového šetření, na straně druhé statistická data získaná standardním výkaznictvím. Domnívám se, že autoři obou zdrojů využili v nejvyšší možné míře a na tomu odpovídající úrovni statistického zpracování.

Monografie má nespornou informační hodnotu pro všechny, kteří se těmito tématy zabývají. Jediným možným úskalím jejího využití je ovšem právě schopnost potenciálních uživatelů s takovými informacemi pracovat. To ovšem autoři přirozeně ovlivnit nemohou.

Mgr. Ing. Jiří Růžička

Data jsou dle mého názoru zpracována přehledně a komplexně. Autoři nabízí mnoho zjištěných údajů členěných do přehledných tabulek. Autoři vedle údajů v tabulkách srozumitelně popisují východiska a faktory, které jsou podstatné pro správnou interpretaci dat. Tabulkové hodnoty doplňují srozumitelným slovním komentářem. Interpretace údajů v tabulkách otevírá čtenáři pohledy na zkoumanou problematiku z různých perspektiv a podpírá prezentovanou závěrečná zjištění.

Cílem dokumentu je určit velikost a strukturu skupin osob, které by mohly představovat cílovou skupinu sociálního bydlení. Dle mého názoru tvůrci dokumentu vytýčeného cíle dosáhli. V dokumentu za pomoci jednoznačně ověřitelných kritérií vydefinovali domácnosti ohrožené ztrátou bydlení a dále vyčíslili počty osob a rovněž strukturu osob žijících v takových domácnostech

Definice skupiny osob, které by mohly představovat cílovou skupinu sociálního bydlení, a vyčíslení velikosti této skupiny vyházejí z pečlivě provedeného rozboru dat ze šetření Životní podmínky 2013 (EU-SILC 2013) a dat o příjemcích dávek hmotné nouze 2014 za prosinec 2014. Popisované výsledky jsou relevantní pro úvahu o kapacitách sociálního bydlení. Určitou roli v zavádění sociálního bydlení a dimenzování jeho kapacit hraje však nejen distribuce osob podle velikosti obývaných sídel, ale také distribuce osob podle jednotlivých regionů ČR.

Mgr. Ilja Hradecký

Důkladně zpracované rozborů ukazují detaily v křížovém uspořádání, jak v absolutních číslech, tak v procentních podílech. Velmi účelné je propojení struktury podle podílu nákladů na bydlení na příjmech domácnosti a podle výše reziduálních příjmů. Nicméně problematické (i když logické) může být stanovení hranice reziduálního příjmu ve výši 1,6 životního minima, ale problematická by mohla být jakákoliv hranice.

Po oddělení podnájemního bydlení od nájemního se zdůrazněním, že nejde o CELOU CÍLOVOU SKUPINU pro sociální bydlení jsou výsledky využitelné.